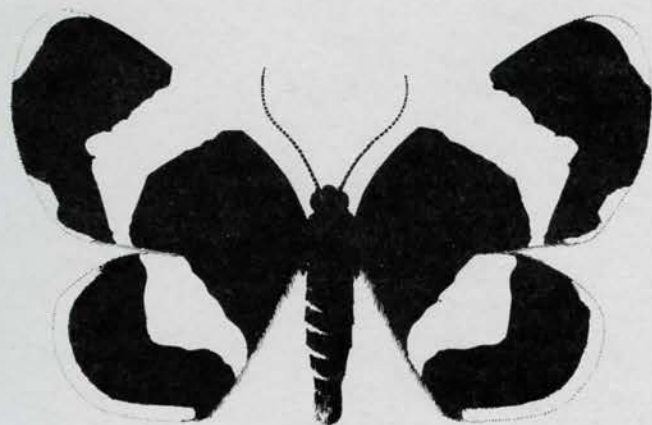

ISSN 0355-4791

baptria

Suomen Perhostutkijain Seura r.y.
Lepidopterologiska Sällskapet i Finland r.f.

VOL 13

1988

N:o 2

BAPTRIA

Julkaisija — Utgivare

Suomen Perhostutkijain Seura ry.
Lepidopterologiska Sällskapet i Finland r.f.
P. Rautatiekatu 13, 00100 HELSINKI

Ilmestyminen — Utkommer

4 numeroa vuodessa — 4 häften per år
Jäsenlehti, tilaushinta jäsenille 70,—
(= jäsenmaksu), ulkopuolisille 100,—
Prenumerationspris 50,— för medlemmar, 100,— för icke medlemmar

Mainokset — Annonser

takakansi — bakpärm	700,—
1/1 sivu — sida	500,—
1/2 sivu — sida	300,—
1/4 sivu — sida	200,—

Julkaisun tarkoitus

Julkaisu toimii yhdyssihteenä julkaisijaseuran jäsenten ja eräiden tieteellisten seurojen ja laitosten välillä kuten seuran aiemmin julkaisemat kiertokirjeet. Tarpeen vaatiessa lähetetään muita tiedotuksia sisältäviä kirjeitä jäsenille. Julkaisu sisältää seuran kuukausikokousten tieteellisen aineiston, kuten esitelmien lyhennelmät ja tiedonannot ym. sekä seuran toimintaan liittyvät ilmoitukset ja tiedustelut. Kokouskutsut ja ennakkotiedot ohjelmista ilmoitetaan tämän lehden palstoilla.

SUOMEN PERHOSTUTKIJAIN SEURA ry. LEPIDOPTEROLOGISKA SÄLLSKAPET I FINLAND rf.

Kokoukset

Varsinaiset kokoukset pidetään yleensä kuukauden toisena keskiviikkona, paitsi tammi- ja syyskuussa kolmantena, kuitenkin kesäkuukausia lukuunottamatta, HY eläintieteen laitoksen suuressa luentosalissa klo 18.30 lähtien. Nuorisosaaston kokoukset ovat aina viikkoa ennen seuran varsinaisia kokouksia samassa paikassa klo 18.30 lähtien. Tarkemmat tiedot kokouksista ilmoitetaan jäsenille Baptriassa.

Hallitus — Styrelse

Puheenjohtaja — Ordförande
Erkki M. Laasonen (Vyökätkä 9 B 13, 00160 HKI, puh. 90-630 395)
Varapuheenjohtaja — Viceordförande
Rauno Väisänen (Teljäntie 7 B 16, 00350 HELSINKI, puh. 565 2263)
Sihteeri — Sekreterare
Jari Kaitila (Koivumäentie 18 A 26, 01230 VANTAA, puh. 90-876 9406)
Rahastonhoitaja — Skattmästare
Erkki Franssila (Sulkaapokku 6 B 42, 00370 HKI, puh. 90-557 881, postisiirtotili 26858-3)
Antti Aalto (Anttilantie 10, 05840 HYVINKÄÄ, puh. 914-208 85)
Magnus Landtman (Brändö parkvägen 44 A, 00570 HFORS, tel. 90-689 242)
Pirkka Utrio (Pajalahdenkatu 29 A 9, 00200 HKI, puh. 90-678 451)

Nuorisosaasto — Undgomssektionen

Puheenjohtaja — Ordförande
Jaakko Kullberg (Sallatunt.t. 2 D, 00970 HKI, puh. 90-324 228)
Sihteeri — Sekreterare
Roger Wallenius (Laiivurinkatu 33 D 73, 00150 HKI, puh. 90-633 697)

Toimituskunta — Redaktion

Päivö Somerma, päätoimittaja (Laiduntie 18 as 8, 02300 ESPOO, puh. 90-801 2860)
Timo Leponiemi, toimitussihteeri (Tukkitie 18 D 42, 00760 HKI, puh. 90-386 515)
Pekka Väkkari, tieteellinen toimittaja (Kruununhaankatu 4 B 20, 00170 HKI, puh. 90-655 747)
Magnus Landtman, svensk resumé
Armas Järvelä, mainokset
Erkki M. Laasonen
Jari Kaitila

Muut virkailijat — Övriga funktionärer

2. sihteeri — 2. sekreterare
Henry Holmberg (Vainiopolku 7, 00700 HKI, puh. 90-354 981, arkistoasiat)
Jäsenssihteeri — Medlemssekreterare
Markku Savela (Kimmeltie 26 A 7, 02110 ESPOO, puh. 90-465 799; osoitteenmuutokset, jäsenmaksut)
E-MAIL: ELISA: Savela_Markku_nok
Internet: msa@clinet.fi
Tiedonantosihteerit — (meddelanden)
Seppo Repo "makrot" Kivimäentie 10 E, 01620 VANTAA, tel. 90-878 4434) ja
Ilkka Kontuniemi "mikrot" (Henrik Borgströmintie 5 B 16, 00840 HKI, puh. 90-698 4293)
Lauri Kaila (Ulvilantie 19 g 22, 00350 HKI, puh. 90-551 207)
Kirjastonhoitaja — Bibliotekarie
Jorma Wetenhovi (Haapasaarentie 9 C 326, 00960 HKI)
Keräilytarvikkeiden välittäjä — (insamlingstillbehör)
Mikael Sinervirta (tarvikkeita saatavana kokousten yhteydessä; postitilaukset osoitteella: Ajurinkatu 21 A 1, 11710 RIIHIMÄKI, puh. 914-878 4434)

Ladonta: Valolatomo Hietavirta Ky

Paino: Yliopistopaino

HELSINKI 1988

Phyllonorycter pastorellus (Zeller, 1846) Suomesta (Lepidoptera, Gracillariidae).

Erkki M. Laasonen, Jaakko Karvonen, Jorma Kyrki † ja Erkki O. Peltonen

Phyllonorycter pastorellus found in Finland

The first observations of *Phyllonorycter pastorellus* from Finland in the years 1979—1987 are presented here. In 1987 up till 130 specimens were reared, mainly from mines in *Salix pentandra*, but also from *Populus* spp., including *P. tremula*. All the finds are within a distance of 30 km from the first observation in Helsinki, Katajanokka. Quite certainly, much activity was devoted to search of mines of *P. pastorellus* in the year 1987. It is possible that the species has appeared in southernmost Finland quite recently and is now spreading further north.

Kirjoittajien osoitteet — Authors' addresses

Erkki M. Laasonen, Vyökätkä 9 B 13, SF-00160 Helsinki;

Jaakko Karvonen, Madekoski, SF-90310 Oulu;

Erkki O. Peltonen, Hihtomäentie 16 E 50, SF-00810 Helsinki, Finland.

Kirjoittajista EOP löysi kesällä 1985 halavalta (*Salix pentandra* L.) yhden kovertteen, josta kuoriutui *Phyllonorycter sagitellus*-ryhmään kuuluva naarasyksilö. Sen ulkonäkö erosi selvästi Suomesta aikaisemmin tunnetuista ryhmän lajeista *P. sagitellus* (Bjerkander, 1790), *P. apparellus* (Herrich—Schäffer, 1855) ja *P. populifoliellus* (Treitschke, 1833). Koska käytettävissä ei ollut ryhmän muiden eurooppalaisten lajien naaraiden genitaalikuivia eikä riittävää ulkomaista vertailumateriaalia, jäi lajimääritys aluksi kesken. Yritykset löytää lisää yksilöitä keväällä 1986 jäivät tuloksettomiksi. Vasta heinäkuun lopulla 1986 löytyi lisää koverteita ja niistä tuli ulos useita yksilöitä. Koiraiden genitaalien vertailun jälkeen laji olikin helppo tunnistaa *P. pastorellukseksi*.

Lajiryhmän biologiaa

Havainnot Suomesta ovat aikajärjestyksessä seuraavat. V. 1979 kasvatettiin 4 ♂ ja 2 ♀, sekä v. 1980 yksi ♂ lisää palsami- ja berliininpoppeleilta (*Populus balsamifera* L. ja *P. x berolinensis* (C. Koch) Dipp.) N: Helsinki 667:38 Katajanokka, EML ja Leena Laasonen leg. Nämä yksilöt olivat aluksi väärinmääritettyinä *P. sagitellusten* seassa. V. 1985 kasvatettiin 1 ♀ — kuoriutui 23.8. — ja v. 1986 kasvatettiin n. 30 yksilöä — kuoriutuivat 31.7. ja 14.8. välillä — halavalta, mutta myös poppelilta ja yksi yksilö jopa haavalta (*Populus tremula* L.). Löytöpaikkoja olivat Herrtoniemen lisäksi Kirkkonummi 668:35 Veikkola, Espoo, Kauniainen

667:37, Helsinki 667:38 Töölönlahti, Vantaa 668:39 Vaarala ja Kerava 670:39. Havainnoitsijoina olivat ainakin Petri Ahlroth, Jari Junnilainen, Jari Kaitila, Sakari Kerppola, Kari ja Timo Nupponen, sekä Kari Vaalamo.

Kirjallisuudessa mainituista toukan ravintokasveista kasvaa Suomessa melko yleisenä muutama paju ja poppeli (Staudinger ja Wocke 1871, Benander 1944, Kuznetsov 1981). Pajuista kelvannee halavan lisäksi valkopaju (*Salix alba* L.) ja koripaju (*Salix viminalis* L.). Raidasta (*Salix caprea* L.) ovat näkemykset kirjallisuudessa hiukan ristiriitaiset. Palsami- ja berliininpoppeleiden lisäksi kannattaa ehkä katsella laakeripoppeleita (*Populus laurifolia* Lebed.) ja mustapoppelia (*P. nigra* L.), unohtamatta toki haapaakaan. Toukka näyttää paremmin viihtyvän puissa ja puumaisissa pensaissa kuin matalissa pensaissa.

Samoilla pajuilla voi kovertena esiintyä myös *P. connexellus* (Zeller, 1846), mutta nämä toukat erottaa toisistaan siitä, että *P. pastorelluksen* toukan oloste on kahtena rinnakkaisena juovana (Hering 1957). Myöhemmin kehittää *P. connexelluksen* toukka itselleen kotelokehdon, mutta sellaista ei näy *P. pastorelluksen* kotelon ympärillä. Jos koverre löytyy poppelilta, pätee jälleen sama ero kotelokehdoissa. *P. pastorelluksella* sitä ei ole, sensijaan *P. populifolielluksella* on, kuin myös *P. apparelluksella* ja *P. sagitelluksella* haavan lehdessä. Kirjallisuuden mukaan *P. pastorelluksen* imago talvehtii (Hering), vaikkei Suomesta vielä lieneäkään löytynyt talvehtinutta yksilöä. Tosin niin talvehtivat monet muutkin lähilajit Suomessa.

P. pastorellus on levinnyt Keski- ja Pohjois-Eurooppaan (Staudinger ja Wocke ja Hering), muttei Englantiin (Emmet ja muut, 1985). Norjasta on vain yksi maakuntahavainto eteläisen Trøndelagin sisäosista (STi. Oheim ja Fjeldså 1983), samoin Ruotsista — Taalainmaalta (Dlr. Benander). Nämä maakunnat ovat kuitenkin aika lähekkään. Baltiasta laji on tavattu vasta äskettäin, v. 1979 Latviasta läheltä Riikaa (Šulcs ja Šulcs 1981). Muualta Neuvostoliitosta laji löytyy Karjalasta Uralille ja Kaukasukselle ja edelleen läpi Keski-Aasian Amurinmaalle ja Japaniin asti (Kuznetsov).

Lajien tunnistaminen

Benander esittää julkaisussaan vuodelta 1944 nopean ja pätevän tuntuksen määrittyskaavan kaikista suomalaisistakin lajiryhmän lajeista. Hänen *P. tremulaensa* lienee todellisuudessa *P. sagitellus*. Benanderin julkaisussa on myös hyvät piirretyt kuvat kaikkien lajien siipikuvioista. Myös Buhl ja muut (1984) julkaisivat kohtalaiset valokuvat kolmesta lajista, mutta valitettavasti juuri *P. pastorellus* puuttui. Buhlin ja muiden julkaisussa on myös hyvät valokuvat kolmen lajin naaraiden genitaalista. Kun tätä tietoa täydentää Kuznetsovin piirroksilla *P. pastorelluksen* naarasgenitaalista ja kaikkien neljän lajin koirasgenitaalista, niin silloin on kaikki tarpeellinen saatavilla. Vain tiedot *P. sagitelluksen* sisarajajista *P. comparelluksesta* (Duponchel, 1843) jäävät puutteellisiksi. Onneksi laji on meille melko etäinen (Emmet ja muut 1985).

On mahdollista, että suomalaiset yksilöt ovat hiukan eteläisempiä tovereitaan tummempia ja yksivärisemmän ruskehtavia (vrt. myös Kerppola ja muut 1987).

Eräitä ajatuksia

P. pastorellus löytyi uutena v. 1979 yhtä aikaa sekä Baltian maista että Suomesta. Ensimmäisestä paikastaan Helsingin Katajonkulta se näyttää sen jälkeen kadonneen puistorakentamisen ja vanhojen kasarmien uudistamisen vuoksi. Latviastakaan ei ole tuoreempia tietoja. Vuoden 1985 jälkeisille runsaille havainnoille on tarjolla ainakin kolme selitystä, jotka eivät suinkaan sulje toisiaan pois. Ensimmäisin laji on viime aikoina etsitty innokkaasti. Näin varmasti on ja yhtä varmasti into laatuu muutaman, vuoden 1987 kaltaisen, huippuvuoden jälkeen. Toiseksi lajilla voisi nyt olla maksimiesiintymisen vuodet käynnissä. Tähän on hyvin vaikea ottaa kantaa. Vain yhtä esiintymää on seurattu kaksi vuotta, eikä siellä ole ainakaan vielä havaittavissa minkäänlaista kannanvaihtelua.

Kolmanneksi laji on saattanut äskettäin levitä Etelä-Suomeen ja on ehkä leviämässä laajemmalle. Tälle väitteelle ei toistaiseksi ole tukea muista Pohjoismaista, eikä oikein Suomestakaan, jos muistaa ottaa huomioon ensimmäisen selityksen. Nykyiset havainnot pitäisi "piirittää" negatiivisten havaintojen rintamalla ja jos sitten myöhemmin tämä piiritys murtuu, niin siitä saataisiin vahvistus ekspansioarveluille. Tehokkaita *Salix pentandran* tarkkailuja tunnenne vain Tampereen seudulta ja Oulusta, joista kummastakin on löytynyt vain *P. connexellusta*. Piiritystä ajatellen nämä paikkakunnat ovat kuitenkin kovin kaukana nykyisestä esiintymisalueesta. Halavahan kyllä on levinnyt yleisenä aina Rovaniemelle asti.

Kirjallisuutta

- Benander, P. 1944: Sveriges Lithocolletider (Gracillariidae). — *Opuscula Entomol.* 9: 79—137.
- Buhl, O., Karlsholt, O., Larsen, K. ja muut 1984: Fund af småsommerfugle fra Danmark i 1983 (Lepidoptera). — *Ent. Meddr.* 52:1—21.
- Emmet, A.M., Watkinson, I.A. and Wilson, M.R. 1985: Gracillariidae. ss. 244—363 teoksessa Heath, J. ja Emmet, A.M.: The moths and butterflies of Great Britain and Ireland. Volume 2 Cossidae — Heliodinidae. 460 s. Colchester.
- Hering, E.M. 1957: Bestimmungstabellen der Blattminen von Europa I—III. 1185 + 221 s. 'S-Gravenhage.
- Kerppola, S., Kontuniemi, I. & Löfgren, L. 1987: Mikrotiedonannot 1986. — *Baptria* 12:63—72.
- Kuznetsov, V.I. 1981: 24. Sem. Gracillariidae (Lithocolletidae) — Moli-pestjanki. ss. 149—311 teoksessa Medvedev, G.S.; Oprelidelij nasekomyh evropeiskoi tsasti SSSR. Tom IV Tšeshuekrylye vtoraja tšast. 788 s. Leningrad.
- Oheim, M. and Fjeldså A. 1983: The lepidoptera of Norway. Check-list part V. Tineoidea, Zygaenoidea, Cossioidea and Incurvariina. 25 s. Oslo.
- Petersen, W. 1927: Die Blattminiergattungen Lithocolletis u. Nepticula (Lep.). Teil I Lithocolletis Z. — *Stett. Entomol. Zeitung* 88: 113—174.
- Staudinger, O. und Wocke, M. 1871: Catalog der Lepidopteren des Europaischen Faunengebiets. 426 s. Dresden.
- Šulcs, A. & Šulcs, I. 1981: Neue und wenig bekannte Arten der Lepidopteren-Fauna Lettlands. 8. Mitteilung. — *Notulae Entomol.* 61:91—102.

Phyllonorycter pastorellus anträffad i Finland

Arten var till 1986 felbestämd som *P. sagitel-lus*, trots att de första exemplaren redan 1979 (4 ♂♂ + 2 ♀♀) och 1980 (1♂) uppfötts från balsam- och berlinerpoppel från Skatudden i Helsingfors. År 1985 uppfödde 1♀, som kläcktes 23.8. och 1986 yttermera ett 30-tal exx., vilka kläcktes mellan 31.7. och 14.8., alla från minor funna i juli på *Salix pentandra* (jolster) i Hertonäs i Helsingfors. Arbestämningen kunde först från dessa exemplar säkerställas.

Under 1987 har ca 130 exx. uppfötts, de flesta på *S. pentandra*, ett fåtal på poppel och ett ex. på asp. Fynden koncentreras omkring Helsingfors, d.v.s. Vanda, Kervo, Esbo; Gran-kulla och Kyrslätt, flere samlare.

Enligt litteraturen kunde arten vidare anträffas på silverpil och korgpil (*S. alba* och *viminialis*) medan förekomst på sälg (*S. caprea*) enligt litteraturen är något orsäkrare. Det torde även löna sig att ge akt på lager- och svartpoppel. Larven syns trivas bättre i träd och trädartade buskar, än i lägre buskar.

På samma sälgar som *P. pastorellus* kan som larv även *P. connexellus* förekomma, men larven av *pastorellus* lägger sina exkrementer i två högar medan *connexellus* anges avge larvexkrementerna i två bredvid varandra belägna band. Larven av *P. connexellus* spinner sig senare en puppspånad, vilket *pastorellus* ej gör runt sin puppa. *P. populifoliellus* på poppel, *P. apparel-lus* och *sagitellus* på asp kan också skiljas från *pastorellus* p.g.a. denna spånad. Enligt litteraturen övervintrar imago av *pastorellus*, vilket ej tills vidare kunnat verifieras från Finland.

Pastorellus är utbredd i Mellan- och Nordeuropa, saknas i England. Man känner blott ett landskapsfynd från Norge och Sverige, d.v.s. södra Tröndelag och Dalarna, vilka är belägna rätt nära varandra. Nyligen, sedan 1979 känner man arten från Balticum, d.v.s. Lettland nära Riga men den syns vida utbredd i Sovjet från Karelen till Ural och Kaukasus och genom mellersta Asien till Amur och Japan ända.

Arterna kan identifieras enligt Benanders examinationstabell från 1944, där samtliga finska arter ingår, men det verkar sannolikt att Benanders *P. tremulae* i verkligheten är *P. sagitellus*. Benanders uppsats har goda ritade bilder av samtliga arters vingteckningar. Buhl m. fl. publicerar rätt goda fotografier av tre arter samt dessas hongenitalier men *pastorellus* saknas tyvärr. Kuznetsovs teckning av hongenitalierna hos *pastorellus* samt alla fyra arters hangenitalier kompletterar resten av identifieringen.

P. pastorellus förekomst i Finland är något oklar, eventuellt är arten nyinvandrad till Söd-

ra Finland, men någon expansion syns inte eljest vara i gång i Norden. Eventuellt uppelver den vid denna tid ett maximum här och har därtill under senaste åren effektivt eftersökts hos oss. Negativa fynd föreligger från Tammerfors och Uleåborgstrakten där blott *P. connexellus* kunnat konstateras trots att jolster förekommer ända upp till Rovaniemi.

ML

Tiedotuksia jäsenistölle

Tietoja kerätään

Vanhan tavan mukaan kerätään taas tietoja kesän 1988 havainnoista. Tarkista seuraavasta luettelosta kenelle lomakkeet pitää palauttaa, silloin niiden käsittely nopeutuu ja ajoissa toimitetut ehtivät esitelmiin ja Baptriassa julkaistaviin yhteenvetoihin. Huomaa myös, että yhteenvetojen tekijöille pitäisi jäädä muutama päivä aikaa yhteenvetonsa tekemiseen.

1. Lapin lomakkeet Henry Holmbergille os. Vainiopolku 7, 00700 HKI
2. Makroharvinaisuushavainnot tiedonantokokousta varten Christer Hublinille os. Halsuantie 3 A 16, 00420 HKI
3. Mikroharvinaisuushavainnot tiedonantokokousta varten Ilkka Kontuniemelle os. Henrik Borgströmin tie 5 B 16, 00840 HKI
4. Vaeltajahavainnot Päivö Somermalle os. Laiduntie 18 as 8, 02300 ESPOO
5. II-polven havainnot Gustaf Nordensvanille os. Lutherinkatu 14, 00100 HKI
6. Uhanalaishavainnot Lauri Kailalle os. Uilvilantie 19 G 22, 00350 HKI. Kts. lajit Baptria 11(1) 1986 s. 16
7. **Uusi lomake, kts. erillinen selvitys** Larry Huldenille os. Helsingin yliopisto, Eläinmuseo, P. Rautatiekatu 13, 00100 HKI

Kaikkia lomakkeita voi toimittaa myös puheenjohtajalle ja sihteeriille, mutta nopein tapa saada ne käsiteltäväksi on toimittaa ne suoraan edellä luetuille yhdyshenkilöille. Menestyksestä kenttäkautta ja intoa lomakkeiden täyttämiseen!

Melanismihavainnot 1983—1987

Kokousesitelmä 9. maaliskuuta 1988

Pekka Vakkari ja Kauri Mikkola

Havaintojen keruu järjestettiin joulukuun 1982 mallin mukaisesti: kerääjät toivat näyteyksilönsä etukäteen, ne valokuvattiin ja kirjattiin melanismikortistoon. Kokouksessa käytiin aineisto läpi diojen avulla. Tällä kertaa saatiin katsottavaksi yhteensä 504 yksilöä, lisäksi aineistoon sisältyi eräitä populaationäytteitä, joiden yksilömäärät eivät sisälly em. lukuun. Selvästi aberratiivisiksi luokiteltiin 232 yksilöä, jotka kuuluvat peräti 103 lajiin! Lukuihin sisältyvät myös muut kuin melanistiset värimuodot; niistä näytettiin kokouksessa dia, mutta ne eivät sisälly tähän selostukseen. Tässä esitetään tärkeimpiä melanismihavaintoja; perusteellinen katseus väritauluineen (toivottavasti) ilmestyy myöhemmin. Kaikkiaan 29 kerääjää (kts. alla) toimitti aineistoa, heille parhaat kiitokset.

Uusia melanistisia muotoja todettiin 6 lajista:
L. hirtaria f. *nigra* täysin mustia: koiras ja naaras, EH:Koski 1984, koiras EH: Hollola 1984.

D. ribeata f. *nigra* myös musta pari, Sipoo 1983.

P. nebulosa f. 'plumbosa' hiukan normaalia tummempi (lyijynharmaa) ja yksivärisempi muoto, myös takasiivet normaalia tummemmat. Yhteensä 4 yksilöä Hankoniemeltä 1983—1987.

P. fluctuosa kuten *P. or* f. *permarginata*, Pernaja 1986.

E. deplanum lähes 1-värisen tumma, 3 exx., A:Lemland 1985 ja V:Hiittinen 1987 (2exx.) sekä kirjavampi muoto, jolla es:n etureunan tyvi, thorax ja pää keltaiset. U:Sipoo 1987.

P. consonaria f. *fasciata* tummien ja vaaleiden poikkijuovien kirjavoima kuten *E. bistortata*n vastaava muoto, määrittämissä vaikeuksia jos ei osaa epäillä! Espoo ja Helsinki 1985.

Kymmenen yleisimmin ilmoitettua lajia olivat:

<i>P. or</i>	16 (albingensis 10, permarginata 4, fasciata 2)
<i>E. bistortata</i>	12 (defessaria 4, varia 8)
<i>C. coryli</i>	7
<i>A. rumicis</i>	7
<i>C. elinguarina</i>	6
<i>O. bidentata</i>	6
<i>L. hirtaria</i>	6
<i>B. roboraria</i>	5
<i>B. betularia</i>	5
<i>C. trapezina</i>	5
<i>A. psi</i>	5

Luettelossa kiinnittää huomiota päiväperhosten puuttuminen kärjestä (runsain *C. sele-ne*, 3 yksilöä), kuvastaneeko tämä todellista tilannetta vai ehkä keräilyn suuntauksen muuttumista? Aivan varmasti todellisuutta ei vastaa *A. rumicis*-lajin vähäinen määrä: melanistinen f. *salicis* on etelärannikolla ilmeisesti jo niin yleinen, ettei siihen kiinnitetä automaattisesti huomiota, sama pätee luultavasti myös *A. psin* suffusa muotoon ja varsinkin *P. or*-lajin tummiin muotoihin. Hämmästyttävää sen sijaan on, ettei näistä muodoista nytkään ilmoitettu sisämaahavaintoja — keskittyvätkö melanistiset yksilöt todella näin selvästi etelärannikolle ja saaristoon (kuva) vai keskittyvätkö aberratioita keräävät henkilöt rannikolle? Huomiota herättävää on myös melanistisen *C. corylin* suuri määrä: havainnot 2-kertaistuivat tämän katsauksen ansiosta.

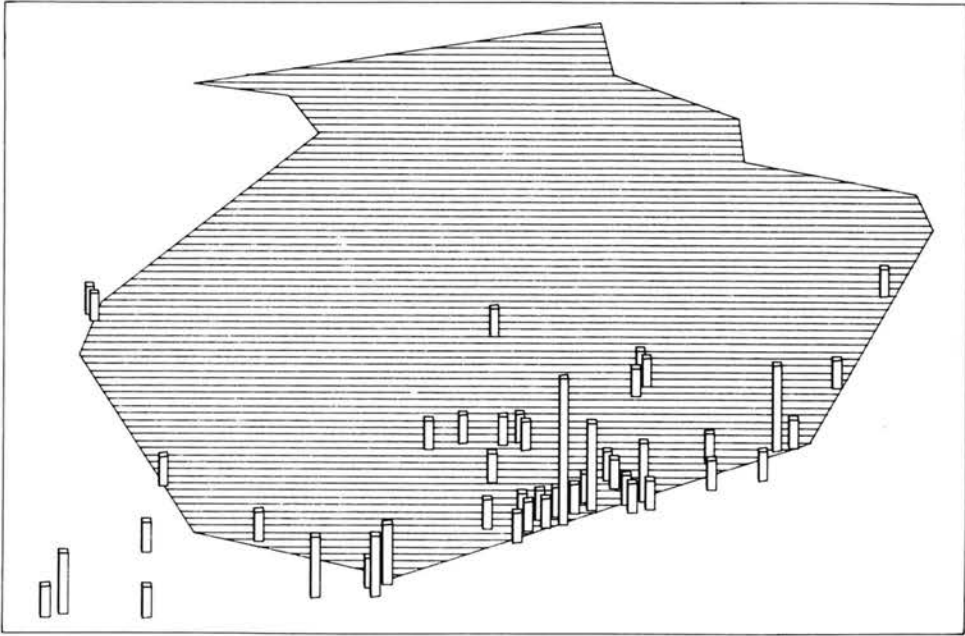
Mitä jatkossa?

Melanismikatsaus pyritään saattamaan vuosittain toistuvaksi muiden katsausten tapaan. Erityisesti havaintoja kaivataan 'puoliyleisiksi' ehtineiden muotojen levinneisyydestä ja runsaudesta, näitä ovat ainakin:

T. or f. *albingensis*, *permarginata* ja 'fasciata'
A. rumicis f. *salicis* ja pilkuton tumma muoto
A. psi f. *suffusa*

A. alni f. *obscurior*
P. nebulosa f. 'plumbosa'
C. coryli f. *melanotica*
E. bistortata f. *defessaria* ja *varia*
B. roboraria f. *infuscata*

C. cinctaria yksivärisen tummat
O. bidentata f. *nigra* ja *seminigra*
B. betularius f. *insularia* ja *carbonaria*
C. latefasciata mustahkot muodot
E. caesiata savuttuneet muodot

Kuva 1. Kaudelta 1983—1987 kortistoitujen aberratiohavaintojen lukumäärä 10×10 km yhtenäiskoordinaattiruuduittain (Keski- ja Etelä-Suomi).
 Bild: 1

Antalet i melanismkartoteket införda aberrationer under åren 1983—1987 fördelade enligt 10×10 km enhetskoordinatrutur i Södra och Mellersta Finland.

Kiitokset osallistujille:

A. Haarto, K. Helomaa, H. Holmberg, Ch. Hublin, I. Jalas, T. Järveläinen, L. Kaila, S. Kerppola, A.&J. Kullberg, B-G. Kumlander, I. Kuusinen, M. Kuussaari, E. Laasonen, M. Landman, V. Lepistö, L. Luukkonen, K. Nisinen, G. Nordenswan, T.&K. Nupponen, O. Nybom, O. Peltonen, K. Silvonen, M. Sinervirta, P. Somerma, M. Suoknuuti, E. Suomalainen, H. Virkkunen

Melanismobservationerna 1983—1987

Melanismexemplaren insamlades på förhand, fotograferades och infördes i melanismkartoteket före genomgången med diabilder på marsmötet. 504 exx. stod till buds, varav 232

exx. klassades som klart aberrativa representerande 103 arter. Även andra aberrationer än melanistiska ingick, dessa fotograferades på skilt dia. 29 i texten nämnda samlare hade bidragit med material.

Nya melanistiska former konstaterades för 6 arter:

- L. hirtaria* f. *nigra* helsvart ♂ och ♀, Ta; Koski 1984
- D. ribeata* f. *nigra* ett svart par från N; Sibbo 1983
- P. nebulosa* f. 'plumbosa' blyertsgrå, enfärgad, mörkare än normalt, 4 exx. från N: Hangöudd 1983—1987
- P. fluctuosa* lik. *P. or f* permarginata, N; Pernå 1986
- E. deplanum* nästan enfärgad mörk 3 exx., Al; Lemland 1985 och V; Hitis 1987 2 exx., samt en brokig form med framvingens bas, thorax och huvudet gula från N; Sibbo 1987
- P. consonaria* f. *fasciata* med mörka och ljusa tvärränder som hos
- E. bistortata*, N; Esbo och Helsingfors 1985

De tio vanligaste melanismarterna var: *P. or* 16 st, varav *albingensis* 10 och *permarginata* 4,

E. bistortata 12, varav defessaria 4 och varia 8 st. *C. coryli* 7, o.s.v., se huvudtexten.

Avsaknaden av dagfjärilar i förteckningen är slående, vanligast var *C. selene* 3 exx., avspeglar detta ett faktum eller insamlingstendenser? *A. rumicis* f. *salicalis* och *A. psi* f. *suffusa* var klen företrädda, trots att dessa längs sydkusten åtminstone äv vanliga, detta gäller i synnerhet mörka former av *P. or*, vilka kanske icke mera så särskilt noteras av samlarna. Förvånande är att dylika former ej anmälts från inlandet, koncentreras dessa till sydkusten enbart eller beror det på samlarna? Melanismuppgången hos *C. coryli* är betydande.

I fortsättningen strävar man till att upprätta en årlig melanismrapport med särskild hänsyn till förekomst och utbredning av 'halvvanliga'

melanismformer åtminstone av följande:

- T. or* f. *albingensis*, *permarginata* och *fasciata*.
A. rumicis f. *salicalis* och den fläckfria mörka formen.
A. psi f. *suffusa*, *A. alni* f. *obscurior*. *P. nebulo*
sa f. *plumbosa*
C. coryli f. *melanotica*. *E. bistortata* f. *defessaria* o varia
B. roboraria f. *infuscata*. *C. cinctaria* enfärgat mörk.
O. bidentata f. *nigra* och *seminigra*. *B. betulari*
us f. *insularia* och *carbonaria*. *C. latefasci*
atas svartaktiga former och *E. caesiata*s för-
mörkade former.

ML

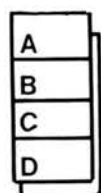
Tiedotuksia jäsenistöille

Ottopaikkaetikettien yhteistilaus

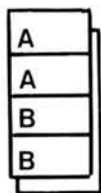
Perhosten alle tulevia ns. ottopaikkaetikettejä (koko 6,5×13 mm) voi tilata painettuna lähettämällä käsikirjoituksen siten, että se on perillä viimeistään 15.9 osoitteessa: Risto Martikainen, Hallituskatu 23 A 12, 33200 Tampere.

Kutakin etikettilajia painetaan 500 kpl ja ne toimitetaan neljän alekkaisen lajin liuskapi-

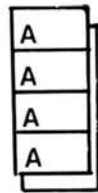
noina. Lopullisen leikkauksen erilleen joudut siis tekemään itse. Tilattavien etikettilajien määrän tulee siis olla neljällä jaollinen ja käsikirjoituksesta on käytävä ilmi, mitkä neljä lajia tulevat alekkain yhteen. Alekkain yhdessä liuskassa voi olla erilaisia tai samanlaisia etikettejä, esimerkiksi:

500 kpl A
 500 kpl B
 500 kpl C
 500 kpl D

1000 kpl A
 1000 kpl B

2000 kpl A

Etiketit toimitetaan lokakuun loppuun mennessä postiennakolla käsikirjoituksessa ilmoitetulla nimellä ja osoitteella hintaan 69,00 mk/liuskapino (4×500 kpl) + toimituskulut 21,00 mk.

Käsikirjoitus tehdään A4 (210×297 mm) kokoiselle paperille vain toiselle puolelle kirjoituskoneella tai sitä vastaavalla kirjainkoolla selvästi tekstaten. Huomioi suur- ja pienaakkoset. Epäselvän käsikirjoituksen tulkintavirheistä vastaa tilaaja. Käsikirjoituksia ei myöskään oikolueta, vaan virheet tulevat automaatt-

tisesti etiketteihin, joten ole huolellinen.

Jos koordinaatteihin halutaan tyhjää tilaa käsin täydennettäviä numeroita varten, merkitään käsikirjoitukseen kunkin tällaisen numeron tilalle x.

Suurin yhdelle riville mahtuvien merkkien (kirjainten, numeroiden ja välimerkkien) määrä on noin 18 eli pitkien sukunimien yhteydessä voi käyttää vain etunimen alkukirjainta ja pitkät paikannimet on lyhennettävä tai jaettava koordinaattiriville.

FENNIA U: Hanko
 664x:28x Trärrinne
 198
 M. Lepidoptera leg.

SUOMI KemL: Sodankylä
 74x:4
 19
 Risto Ritari leg.

SUOMI EP: Kristiinankaupunki 691:20
 19
 K. Keräilijä leg.

Tiedustelut puh. 931-115 055/Risto Martikainen klo 8—16.

Fjärilsstudier i Lojo—Karislojo-området år 1987

Harry Krogerus

Året 1987 utfördes lepidopterologiska undersökningar inom Lojo—Karislojo-området i SW-Finland, med samma metodik, samma intensitet och under samma tid (15.4.—15.10.) som under en lång följd av tidigare år.

Vintern 1986—87 var århundradets kallaste i södra Finland, med rekordkalla perioder med omkring -35° . Av primärt intresse var att undersöka hur den låga vintertemperaturen inverkat på fjärilsstammen.

Den ogynnsamma väderleken kom emellertid att känneteckna också största delen av fjärlarnas aktivitetssäsong. Maj var regnig och kylig, juni extremt kall och nederbördsrik, och sensommaren, fr.o.m. andra veckan i augusti — liksom också hela september — århundradets kyligaste med mycket rik nederbörd.

Hur inverkade de abnorma väderleksförhållandena på fjärilsfaunan?

- Tvärt emot vad man kunde vänta var fjärlstillgången under förvårens första veckor (också vid temperaturer blott obetydligt över 0°) mycket rik — ända till 170 indiv. per natt och lampa. Såväl imagoövervintande noctuider som på förvåren kläckta noctuider och geometrider var osedvanligt rikt representerade.
- Under maj och juni var fångsterna ytterligt svaga. En stor del av försommararterna saknades helt.
- Under de få veckorna med gynnsamt väder i juli uppträdde många försommararter starkt försenade och samtidigt med dem de normala högsommararterna. Individantalet var för många arters vidkommande mycket lågt, men till följd av exceptionellt riklig förekomst av några få arter (*N. pronuba*, *D. brunnea*, *X. triangulum*, *A. prasina*, *P. bombycina*, *P. tincta*, *A. perflua*, *E. paleacea*, *M. secalis*) kom det totala individantalet att framstå som rätt normalt.
- På sensommaren och hösten gick utvecklingen i negativ riktning. Toltalfångsterna var blygsamma och många vanliga sensommar- och höstarter var ytterligt sparsamma eller saknades helt. Man är frestad att tro att för dessa äggöverntrare den kalla vintern, i kombination med de extremt ogynnsamma väderleksförhållandena un-

der arternas larvtid i juni var huvudorsakerna till många arters nästan totala kollaps.

Detta sistnämnda faktum, jämte den överraskande rika fjärlstillgången på förvåren, och den starkt försenade flygtiden hos många sommararter, var fjärilsäsongens mest utmärkande drag inom det undersökta området.

Följande tabell över antalet år 1987 konstaterade, normalt rikligt uppträdande sensommar- och höstarter, visar årstidsfaunans häpnadsväckande fattigdom:

<i>A. urticae</i>	1 ex.	<i>E. defoliaria</i>	0
<i>I. io</i>	1	<i>O. antiqua</i>	0
<i>N. antiopa</i>	0	<i>T. cespitis</i>	2
<i>P. populi</i>	1	<i>D. templi</i>	1
<i>T. crataegi</i>	1	<i>P. gemma</i>	5
<i>L. clavaria</i>	1	<i>A. circellaris</i>	1
<i>C. siterata</i>	0	<i>A. lota</i>	
<i>T. firmata</i>	3	<i>A. litura</i>	5
<i>T. juniperata</i>	0	<i>A. tragopogonis</i>	1
<i>T. dubitata</i>	1	<i>I. retusa</i>	1
<i>O. brumata</i>	0 !	<i>A. pabulatricula</i>	0
<i>O. fagata</i>	0 !	<i>P. pygmina</i>	2
<i>P. parallellolineata</i>	0	<i>C. leucostigma</i>	0
<i>E. autumnarius</i>	0	<i>G. flavago</i>	0
<i>E. alniarius</i>	0	<i>R. lutosus</i>	1
<i>C. pennaria</i>	0	<i>N. degenerana</i>	1
<i>A. aurantiaria</i>	0	<i>C. fraxini</i>	0

Det totala antalet av inom området år 1987 fastställda arter var 401. Det lägsta antalet under perioden 1962—87 har varit 368 arter (år 1977), det högsta 478 (år 1974).

En för området ny storfjärilsart annoterades 1987: *Orthosia cerasi*, 5 ♂♂, 3 ♀♀, 28.4.—10.5.

Perhostutkimuksia Lohjan—Karjalohjan alueella vuonna 1987

Vuonna 1987 tutkittiin perhosia Etelä-Suomessa Lohjan-Karjalohjan alueella samoin menetelmin, samalla tehokkuudella ja yhtä pitkän ajan (15.4.—15.10.), kuin edellisinäkin vuosina. Talvi 1986—1987 oli Etelä-Suomessa vuosisadan kylmin, niinpä tutkimusten päähuomio kiinnitettiin siihen, miten alhaiset talvilämpötilat olivat vaikuttaneet perhoskantoihin.

Epäsuotuisat kylmät ja sateiset säät kestivät lähes koko perhosten lentoajan.

Miten epänormaaliit sääolot vaikuttivat perhosfaunaan?

- Päinvastoin kuin olisi odottanut tuotti pyynti alkukevällä hyvän tuloksen (jopa 170 exx./lamppuyö). Sekä imagoina talvehtineita yökkösiä että keväällä kuoriutuneita yökkösiä ja mittareita oli epätavallisen runsaasti.
- Touko-kesäkuulla saaliit olivat erittäin heikot. Suuri osa alkukesän lajeista puuttui kokonaan.
- Heinäkuussa oli säiden puolesta muutama suotuisa viikko. Tällöin lensi useita alkukesän viivästyneitä lajeja samanaikaisesti keskikesän lajien kanssa. Yksilömäärät olivat yleensä alhaisia, mutta poikkeuksellisen runsaitakin lajeja oli (*N. pronuba*...). Näin ollen kokonaisyksilömäärä muodostui melko normaaliksi.
- Myöhäiskesällä ja syksyllä jäivät keräilytulokset vaatimattomiksi. Monet tavalliset myöhäiskesän ja syksyn lajit olivat erittäin harvalukuisia tai puuttuivat kokonaan. Oletettavasti monille näistä munatalvehti-joista, jotka joutuivat kärsimään jo talven kovista pakkasista, äärimmäisen epäsuotuisat toukkakauden olot aiheuttivat täydellisen kannan romahduksen.

Viimeksi mainittu seikka, sekä yllättävä perhosten runsaus keväällä ja huomattavasti viivästyneet kesälajien lentoajat olivat kauden merkittävimmät piirteet tutkimusalueella.

Tekstissä olevaan taulukkoon (*A. urticae* I ex...) on merkitty normaalisti runsaina esiintyviä myöhäiskesän ja syksyn lajeja, jotka kesällä 1987 olivat joko kokonaan kadoksissa tai erittäin vähälukuisia.

Havaittu kokonaislajimäärä kesällä 1987 oli 401. Alhaisin lajimäärä kaudella 1962—1987 on ollut 368 (vuonna 1977) ja korkein 478 (vuonna 1974). Alueelle saatiin yksi suurperhoslaji vuonna 1987: *Orthosia cerasi*, 5 ♂♂, 3 ♀♀, 28.4.–10.5.

Lapin Suurperhoskesä 1987

Henry Holmberg

Osoite: Vainiopolku 7, 00700 Helsinki

Kulunut kesä oli ns. Itä-Lapin vuosi, koska valtaosa *Xestia*-lajeista lentää parittomina vuosina vain Lapin itäosissa. Tätä ei kylläkään tällä kertaa huomannut havaittsijoiden etsitymisestä itäosiin, vaan heitä riitti molempiin osiin suunnilleen yhtä paljon, mikä varmasti edesauttoi kehnon kesän havainnointia. Kesä edistyi suunnilleen normaalisti aina juhannusviikolle asti, jolloin ainakin Kilpisjärvellä kasvimaailma kehittyi normaalisti. Juhannuksen tienoilla kesä sitten pysähtyi aina heinäkuun puolenvälin tienoille asti ja tänä aikana lämpötila laski jopa nollan alapuolelle ja korkeilla paikoilla satoi ajoittain lunta. Perhosia sai tällöin etsiä toden teolla saadakseen edes muutamain lajin tai yksilön kirjatuksi muistiinpanoihin. Vasta heinäkuun puolenvälin tienoilla perhoskesä pääsi vauhdilla käyntiin, tällöin sekä yksilö- että lajimäärä kasvoi päivä päivältä. Itä-Lapissa sentään saattoi löytää perhosia pitkin alkukesää, mutta täälläkin niukkuus oli silmiinpistävä. Tunturien näytyt koivuvyöhykkeen yläpuolella olivat melkein tyhjat aina

heinäkuun puolenvälin tienoille, mutta lämpökauden saavuttua elämä täälläkin virkosi pian esiin. Ne harvat lepidopterologit, jotka tällöin olivat Lapissa kokivat todellisen perhoskesän.

Kuitenkin jotkut lajit jäivät kokonaan piiloon tai eivät ehtineet kuoriutua vielä tällöinkään. Näitä ovat seuraavat lajit (0 havaintoa): *L. phlaeas*, *P. icarus*, *C. improba*, *M. athalia*, *E. nobiliaria*, *E. fennoscandica*, *P. lapponica*, *A. alpina*, *A. macrogamma*, *S. microgamma*, *S. parilis*, *H. iris*, *S. lapponica*, *L. leucocycla*, *L. staudingeri*, *L. skraelingia*, *H. nana*, *P. conspiciua*, *D. rubi*, *X. quieta*, *X. laetabilis* ja *X. kongsvoldensis*.

Joistakin tavallisista lajeista on ainoastaan muutama havainto, mutta saattaa olla, että laji on vain jäänyt merkitsemättä muistiin sen tavallisuuden takia, tai kuten *E. polatan* tapauksessa, laji on vasta aloittanut lentonsa ja lennon pääpaino on sattunut kuun lopulle ja elokuulle, jolloin paikalla ei enää ollut keräilijöitä asiaa toteamassa.

Lapista 1987 kirjatut makrot

Laji	Länsi-Lappi (EnL, KemL länsi)	Itä-Lappi (InL, KemL itä, Kuusamo)		
<i>P. andromedae</i>	+	—	<i>E. eumedon</i>	—
<i>centaureae</i>	3	9	<i>V. optilete</i>	+
<i>C. palaemon</i>	1♂, 1♀ (Tornio)	—	<i>A. glandon</i>	+
<i>silvicola</i>	1♂ (Kemi)	—		+(13.7 alkaen)
<i>H. comma</i>	2 (18—19.7)	—	<i>A. urticae</i>	2
<i>catena</i>	Anjalonji)	—	<i>B. napaea</i>	5
<i>P. machaon</i>	—	1 (Kuusamo)	<i>aquilonaris</i>	+
<i>A. crataegi</i>	—	1? näköh. (Sodankylä)	<i>P. eunomia</i>	18
<i>A. napi</i>	+	12	<i>C. selene</i>	+
<i>A. cardamines</i>	1♂, 1♀ (Kemi)	1m (Karigasniemi)	<i>freijsa</i>	10
<i>C. palaeno</i>	—	1	<i>polaris</i>	—
<i>hecla</i>	—	+	<i>thore</i>	3
<i>nastes</i>	+	—	<i>frigga</i>	6
<i>C. rubi</i>	—	1	<i>euphrosyne</i>	+
<i>helle</i>	—	n.15	<i>chariclea</i>	1(Kuonjarvarri)
<i>L. idas</i>	—	1		+(18—19.7.)
			<i>H. iduna</i>	1
			<i>E. ligca</i>	—
			<i>medusa</i>	—
			<i>disa</i>	1
				jokunen
				+(18.7—)
				2

Laji	Länsi-Lappi (EnL, KemL länsi)	Itä-Lappi (InL, KemL itä, Kuusamo)		
<i>embla</i>	1	11	<i>C. exanthema-</i>	—
<i>pandrose</i>	+	+	<i>ta</i>	—
<i>O. norna</i>	+	3 (Rovisuvanto)	<i>P. sordaria</i>	+
<i>bore</i>	—	+	<i>G. coracina</i>	+
<i>jutta</i>	1 (Muonio)	—	<i>P. pulveraria</i>	—
<i>C. tullia</i>	4	—	<i>T. crataegi</i>	—
<i>F. lacertinaria</i>	3	5	<i>E. lanestris</i>	—
<i>O. duplaris</i>	—	2 (Kuusamo)	<i>P. gnoma</i>	—
<i>G. papilionaria</i>	—	2	<i>P. plantaginis</i>	1 (Kittilä)
<i>J. putata</i>	—	x	<i>G. quenseli</i>	2
<i>C. albiguncta-</i>	1 (Kittilä)	—	<i>A. caja</i>	—
<i>ta</i>			<i>P. fuliginosa</i>	—
<i>S. ternata</i>	+	+	<i>E. glyphica</i>	—
<i>frigidaria</i>	—	n.18	<i>S. diasema</i>	—
<i>X. designata</i>	—	3	<i>interrogationis</i>	—
<i>abarasaria</i>	x	11	<i>C. hohenwarthi</i>	+
<i>munitata</i>	x	4	<i>A. menyanthidis</i>	—
<i>spadicearia</i>	12	6	<i>auricoma</i>	—
<i>ferrugata</i>	x	x	<i>rumicis</i>	—
<i>montanata</i>	+	x	<i>H. rectilinea</i>	1
<i>fluctuata</i>	+	1	<i>A. maillardi</i>	—
<i>annotinata</i>	+	++	<i>A. pallustris</i>	—
<i>E. tristata</i>	—	6	<i>S. funebris</i>	—
<i>hastulata</i>	—	3	<i>heliophila</i>	1
<i>alternata</i>	—	4	<i>zetterstedtii</i>	+
<i>E. polata</i>	—	1 (22.7. Kaunispää)	<i>L. solidaginis</i>	—
<i>byssata</i>	12	—	<i>M. adusta</i>	—
<i>flavicinctata</i>	15 (Anjaloidi)	—	<i>A. cordigera</i>	1
<i>caesiata</i>	9	8	<i>melanopa</i>	+
<i>L. suffumata</i>	—	++	<i>A. bohemani</i>	—
<i>E. prunata</i>	—	8 larvae	<i>P. richardsoni</i>	1
<i>populata</i>	—	6	<i>lamuta</i>	—
<i>E. silaceata</i>	—	1 (4.7. Kemijär- vi)	<i>M. pisi</i>	3
<i>C. infuscata</i>	4	2	<i>P. biren</i>	1
<i>citrata</i>	—	2	<i>D. mendica</i>	+
<i>T. serraria</i>	3	10	<i>X. lyngei</i>	1 (14.7. Saana)
<i>C. turbata</i>	1 (Saana)	25	<i>rhaetica</i>	—
<i>T. firmata</i>	—	1 (Kuusamo)	<i>speciosa</i>	—
<i>B. tibiale</i>	—	4 ovae	<i>sincera</i>	—
<i>H. impluviata</i>	—	4	<i>gelida</i>	—
<i>ruberata</i>	2	+	<i>borealis</i>	—
<i>S. luctuata</i>	—	7	<i>distensa</i>	—
<i>R. hastata</i>	3 (Kittilä)	+	<i>alpicola</i>	—
<i>subhastata</i>	+	++	<i>tecta</i>	—
<i>E. autumnata</i>	—	2 larvae		
<i>P. sabini</i>	15	—		
<i>albulatum</i>	—	+		
<i>minoratum</i>	3 (Anjalonji)	5		
<i>E. intrigata</i>	1	x		
<i>satyrata</i>	—	5		
<i>gelidata</i>	—	10		
<i>virgaureata</i>	3	5		
<i>A. appensata</i>	—	10+10 ovae		
<i>L. marginata</i>	—	5		
<i>S. clathrata</i>	—	3 (Kuusamo)		
<i>carbonaria</i>	5	x		
<i>I. brunneata</i>	—	4+5 larvae		
<i>P. fusca</i>	+	++		
<i>S. dentaria</i>	—	+		
<i>tetralunaria</i>	—	1 (Riisitunturi)		
<i>E. atomaria</i>	++	+		

Seuraavat perhostajat ovat antaneet havaintonsa:

Holmberg, Henry	1.—11.7.	Kilpisjärvi, Karigasniemi, Saariselkä, Savukoski
Turunen, Harri	26.—27.7.	Kilpisjärvi
Sinervirta, Mikael & Luukkonen, Lauri	24.6—2.7.	Suomussalmi, Kuusamo, Saariselkä, Sodankylä
Silvonen, Kimmo; Rietz Hartmut & Roland	29.6—2.7.	Kuusamo, Salla
Silvonen, Kimmo; Scheurig, Andrea & Becher A	15.—17.7.	Kuusamo
Laasonen Erkki & Leena	20.6—7.7.	Inari, Utsjoki
Järkkä, Jari & Aro, Hannu; Swahn, Jukka & Kaare, Jussi	27.6—4.7.	Kuusamo, Peurasuvanto, Ainijärvi
Virkki, Heikki	6.—11.7.	Utsjoki, Savukoski
Nenye, Sakari	13.—24.6.	Inari, Utsjoki, Pelkosenniemi
Liljebäck, Markku	3.—14.7.	Kuusamo, Pelkosenniemi, Savukoski, Inari, Utsjoki, Sodankylä
”	5.—6.8.	Kuusamo
Nurmi, Kalervo	14.—17.7.	Toskaljärvi, Anjalonji
Nissinen, Kari	4.7—21.7.	Saariselkä, Kuusamo, Muonio, Sodankylä
Kuussaari, Mikko	22.6—2.7.	Kilpisjärvi, Enontekiö
Seppälä, H & Hellberg, N	1.—15.7.	Inari, Utsjoki, Muonio, Kilpisjärvi, Enontekiö, Kuusamo
Seppälä, Heikki	22.—25.7.	Inari, Kuusamo
Ahlroth, Petri	19.—26.7.	Kittilä, Muonio, Kilpisjärvi, Enontekiö, Salla, Kuusamo
Pakkanen, Pertti	18.—19.7.	Karigasniemi, Kaunisää, Kilpisjärvi
Junnikkala, Erkki & Roivainen, Seppo	9.—20.7.	Kuusamo, Muonio, Karesuvanto, Kilpisjärvi
Huotari, Juhani	4.—10.7.	Kilpisjärvi, Enontekiö, Muonio
Englund, Mikael & Jokela Hannu	5.—16.7.	Kittilä, Enontekiö
Päivinen, Jussi & Salmenperä, Aleks	13.—15.7.	Kilpisjärvi
Martinsaari, Seppo	4.—9.7.	EnL (Välitunturit)
Graeffe, Arne	18.—20.7.	Utsjoki, Kilpisjärvi
Kajalo, Ilkka	14.—20.7.	Kilpisjärvi, Takatunturit

Laplands storfjärilar 1987

1987 utgjorde en s.k. östra Laplands sommar, eftersom flertalet *Xestia*-arter påträffas i flykt under ojämn år enbart i östra Lappland. Av tabellen i huvudtexten framgår dock att samlarna fördelades någorlunda jämnt mellan västra och östra delen av Lappland, vilket utföll väl med tanke på observationstätheten under denna skrala sommar.

Sommaren framskred någorlunda normalt intill midsommarveckan, då åtminstone växtvärlden i Kilpisjärvi utvecklades normalt. Där-efter avstannade sommaren med temperaturer under 0 och snöfall på högt belägna ställen, varför ej nämnvärt med fjärlisobservationer registrerades. Efter mitten av juli följde ett uppsving, då art- och individantalet steg dag för dag.

I östra Lappland anträffades fjärlilar där-

emot sparsamt under hela försommaren, med påfallande knapphet intill medlet av juli, då värmeböljan framkallade en plötslig och verklig fjärlisssommar, vilken dock sedermera upplevdes blott av ett fåtal lepidopterologer.

Trots detta förblev ett antal arter oanträffade eller hann kanske inte ens därtills kläckas, se förteckningen i huvudtexten före tabellen, alltså *L. phlaeas*, *P. icarus*, *C. improba* ... *X. quieta*, *X. laetabilis* och *X. kongsvoldensis*. Endel av arterna kan tänkas ha börjat flyga först i slutet av juli och början av augusti då samlare inte längre fanns på platsen.

De anträffade arterna anges i tabellform. Västra kolumnen avser västra Lappland (EnL = Le, samt KemL I = Lk västra) och högra kolumnen östra Lappland (InL = Li samt KemL östra och Ks, Kuusamo). I endel fall anges fyndplatsen i tabellen.

ML

Katsaus kesän 1987 Lapin sähän

Kari Ahti

Kesän poikkeuksellisuudesta johtuen tässä käsitellään hiukan tavanomaista laajemmin kesän 1987 lämpöolosuhteita. On ilmeistä, että poikkeuksellisen kylmällä kesällä on vaikutuksia niin kesän 1987 kuin seuraavienkin kesien perhoskantojen runsauteen.

Tarkastelun perusteena käytetään 7 asteen lämpösummaa, jonka on todettu kuvaavan hyvin Pohjois-Lapissa esiintyvien perhosten lentoaikoja. Tarkasteltavina paikkakuntina ovat totuttuun tapaan: Kilpisjärvi, Utsjoki Kevo ja Ivalo, (kts. kuva).

7 asteen lämpösumman kertyminen alkoi toukokuun kolmena viimeisenä päivänä ja pysähtyi Kilpisjärvellä ja Kevolla 1.6. ja Ivalossa 6.6. Tämän jälkeen seurasi kylmä jakso aina 14.6. asti.

Ivalossa ja Kevolla kesäkuun loppu 26.6. asti oli suhteellisen lämmin ja summa kohosi Ivalossa yli sadan. Kesä Lapissa alkoi 14.7. ja kärjistäen sanottuna päättyi 22.7.

Kilpisjärvellä 7 asteen lämpösumman merkittävä kertyminen alkoi kesäkuun puolessa välissä ja oli 26.6. saavuttanut arvon 28. 50 ylittyi 16.7. ja 100 saavutettiin 21.7. Kilpisjärven 7 asteen lämpösumma kohosi hitaasti 11.8. asti, jolloin se oli lukemassa 155. Tämän jälkeen seurasi pitkä kylmä jakso ja vuorokauden keskilämpötila ylitti 7 astetta seuraavan kerran 5.9. Syyskuun 15 päivään mennessä Kilpisjärvellä 7 asteen lämpösumman kertymä oli 165. Kertymä ei tästä arvosta paljontaan kasvanut ja se jäi tavattoman alhaiseksi. Tästä syystä kesällä 1988 Kilpisjärvellä perhosia keräävien toivoisinkin tekevän tavallista tarkempia havaintoja esiintyvistä lajeista sekä kantojen suuruudesta.

Väderleken i Lapland sommaren 1987

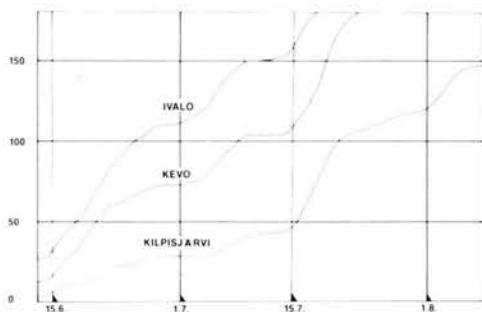
Den osedvanligt kalla sommaren inverkade på fjärilsbestånden 1987 och kommer uppenbarligen även att inverka på fjärilsstammarna även under de följande åren.

Som bas för väderleksanalysen används 7-graders-värmsumman, vilken i norra Lappland väl korrelerar till fjärilarnas flygtiden. Iakttagelserna har gjorts i Kilpisjärvi, Utsjoki Kevo och Ivalo.

7-graders-värmsumman började uppbyggas under de tre sista dagarna i maj, men avbröts i Kilpisjärvi och Kevo 1.6. samt i Ivalo 6.6. på grund av en kallperiod intill 14.6. Senare delen av juni intill 26.6. var tämligen varm i Ivalo och Kevo med den följd att värmsumman i Ivalo vid denna tid nådde 100. Se figuren i huvudtexten.

Sommaren kan sägas ha börjat i Lappland 14.7. samt avslutats 22.7.

Det var ytterst kallt i Kilpisjärvi sommaren 1987, eftersom värmsumman 26.6. blott nådde 28 och först 16.7. överskred 50, för att 21.7. uppnå värdet 100. En långsam stegring av värmsumman ägde rum intill 11.8, då 155 uppnåddes. Efter detta följde en lång kallperiod och dygnets medeltemperatur överskred 7 grader följande gång först den 5.9! Den 15.9. uppgick värmsumman i Kilpisjärvi till 165, samt kan efter denna tidpunkt i praktiken ej öka. De som nästa sommar insamlar i Kilpisjärvi bedes göra noggrannare observationer än vanligt över arter som förekommer samt storleken av dessas stammar.

ML

Perhostiedot tietokoneelle

Fjärilsuppgifter på data

Larry Huldén

Helsingin yliopiston Eläinmuseo — Helsingfors universitets Zoologiska museum

Alkuvaikeudet

Perhostietojen siirtämistä tietokoneelle on SPS:n toimesta yritetty aikaisemminkin. Useasta syystä johtuen yritykset eivät ole johtaneet toivottuun lopputulokseen. Ongelmina ovat olleet mm. sopivan lomakkeen suunnittelu, tietojen siirtäminen lomakkeilta tietokoneelle, palaute lomakkeen täyttäjälle ja ehkä tärkein: koko hankkeen jatkuvuuden turvaaminen. Vuosien kuluessa lomakkeita on kehitetty moniin tarkoituksiin, mutta lomakkeet ovat jääneet kovin lyhytikäisiksi, eikä kaikkia tietoja ole voitu hyödyntää. Pohjimmiltaan perusongelma liittyy tietojen tärkeysjärjestykseen, sillä kaikkia tietoja ei samanaikaisesti voi tallentaa kaikista lajeista. Miten voimme päästä eteenpäin tästä tilanteesta?

Uudet näkymät

Seitsemän vuoden kokemus Eläinmuseon Hyönteiskartoitus-81 hankkeesta on saanut minut vakuuttuneeksi siitä, että myös SPS:n puitteissa tietoja voidaan tallentaa vastaavalla menetelmällä. Olen suunnitellut tätä varten joustavan lomakkeen (katso keskiaukeama), jonka pitäisi olla mahdollisimman helppo täyttää. Lomakkeita on erikseen 'macroja' ja 'microja' varten. Palautettavaksi aiotun lomakkeen ei tarvitse sisältää muuta kuin havainnoitsijan henkilötiedot, havaintoruudun koordinaatit, maakuntalyhenteen sekä havaittujen lajien nimikoodien yliviivaukset. Kiinnostuksen mukaan lomake kuitenkin mahdollistaa myös paljon tarkempien tietojen tallentamisen: päivämäärä, lukumäärä, sukupuoli, keräilymenetelmä ym. Yliviivausmenetelmä helpottaa mm. rysäsaaliiden yleisten lajien tietojen tallentamista. Kaikki lisätiedot ovat tervetulleita ja myös ne siirretään tietokoneelle. Tiedot pitää vain merkitä yksiselitteisesti lomakkeeseen. Yhteistyö Helsingin yliopiston Eläinmuseon kanssa mahdollistaa tämän nyt aloitettavan projektin jatkuvuuden.

Kehoitus kaikille perhostutkijoille:

Käyttäkää tätä uutta lomaketta heti tulevan keräilykauden aikana ja täyttäkää se ainakin vähimmäismäärällä tietoja. Mikäli aika ei riitä tarkkaan kirjaamiseen, merkitkää koko kesä yhdeksi ajanjaksoksi. Näin voitte ainakin ilmoittaa mitkä lajit olette todenneet keräilypaikaltanne. Tarpeen mukaan voitte monistaa lomaketta tai tiedustella sitä lisää Eläinmuseolta. Palauttakaa mahdollisimman pian täytetty lomake Eläinmuseoon. Seuraavan talven aikana on tarkoitus julkaista yhteenveto, josta ilmenee myös ketkä ovat osallistuneet projektiin.

Vanhat arkistot talteen

On myös suunniteltu, että ensimmäisen vuoden antamien kokemusten jälkeen aloitetaan SPS:n arkistoissa (aikaisempien vuosien tiedonannot) olevien tietojen siirto tietokoneelle, minkä jälkeen ne olisivat huomattavasti paremmin tutkijoiden saavutettavissa.

Begynnelsesvårigheter

Inom LSF har man redan tidigare försökt överföra fjärilsuppgifter på data. Av flera olika orsaker har försöken inte lett till önskat resultat. Problemen har varit av många slag. Här kunde nämnas bl.a. planerandet av en lämplig blankett, överförandet av uppgifterna från blanketten till datorn, responsen till observatören och kanske viktigast: tryggheten av kontinuiteten hos projektet. Under årens lopp har det gjorts blanketter för många olika ändamål, men flera av dem har blivit kortlivade och alla uppgifter har inte kunnat utnyttjas. Till de

mera grundläggande problemen hör prioriteten av uppgifterna, emedan all slags information om alla arter inte kan insamlas samtidigt. Hur kan vi komma vidare från detta läge?

Nya perspektiv

Sju års erfarenheter av Zoologiska muséets projekt Insektkartering-81 har fått mig övertygad om att uppgifter om fjärilar kan insamlas inom LSF på motsvarande sätt. För detta ändamål har jag planerat en flexibel blankett (se mittuppslaget) som borde vara möjligast bekväm att fylla i. Den finns skilt för 'macron' och 'micron'. En blankett som skall sändas tillbaka behöver inte innehålla mer än observatörens personuppgifter, observationsrutans koordinater, förkortningen av den naturgeografiska provinsen samt överstrykningen av de observerade fjärilsarternas bokstavskoder. Beror på intresset är det dock möjligt att fylla i mycket mera uppgifter: datum, antal, kön, insamlingsmetod etc. överstrykningsmetoden förenklar dokumentationen av bl.a. de vanliga fjärilsarterna i ljusryschorna. Alla tilläggsuppgifter välkomnas och överförs också på data. Uppgifterna bör bara fyllas i entydigt på blanketten. Samarbete med Zoologiska muséet vid Helsingfors universitet möjliggör en kontinuitet för detta projekt.

Uppmaning till alla fjärilsforskare:

Använd denna nya blankett genast under den kommande säsongen och fyll i åtminstone en minimimängd uppgifter. Ifall inte tiden medger anteckna fast hela sommaren som tidsperiod så kan ni åtminstone stryka över alla arter som påträffats inom insamlingslokalen. Kopiera blanketten eller fråga efter flera på Zoologiska muséet. Återsänd möjligast snabbt en färdigfylld blankett till Zoologiska muséet. Under den följande vintern är avsikten att publicera en sammanställning av resultatet i vilken även en förteckning över alla som deltagit ingår.

De gamla arkiven tillvaratas

I planerna ingår även att man på basen av erfarenheterna av det första året skulle börja överföra uppgifterna som finns i LSF:s arkiv (tidigare års blanketter etc.) på data varefter alla uppgifter skulle bli lättare tillgängliga för forskarna.

Sään yleispiirteitä ja "suurperhosvaellukset" 1987

Päivö Somerma

Abstract

Brief weather information about summer 1987 in Finland is given and the observations of the Macrolepidoptera drifted or migrated into the country are described.

Author's address: Päivö Somerma, Laiduntie 18 as 8, SF; 02300 Espoo Finland.

Sää

Huhtikuu

Sademäärät olivat lähes koko maassa normaalia alhaisempia. Niukimmillaan satoi alle 1 mm (Kumlinge) koko kuukauden aikana. Niinpä esim. Ahvenanmaalla kuukausi oli vuosisadan kuivimpia. Vain Utsjoen Lapissa ylitettiin keskimääräinen huhtikuun sademäärä (keskimääräisellä tarkoitetaan vuosien 1931—1960 ko. kuukauden sademääristä laskettua keskiarvoa). Kuun puolivälissä lumipeite oli osittain sulanut pois maan lounaisosista, muualla maan eteläisissä osissa lunta oli jäljellä n. 10—20 cm. Kilpisjärvellä lunta oli vielä n. 80 cm.

Huhtikuun sää oli vaihteleva. Kaksi kertaa kuun aikana (10.—12.4. ja 18.—22.4.) säähän vaikuttivat korkeapaineet. Muun ajan liikkui maamme yli matalapaineen alueita, jotka kuitenkin satoivat melko vähän.

Toukokuu

Sademäärät olivat toukokuussa koko maassa joko normaalit tai sitä jonkin verran korkeammat (Kilpisjärven takatunturit ja Lounais-Suomi). Sateet tulivat yleensä vetenä, mutta muutamin paikoin Pohjois-Suomessa myös räntänä. Kuun 15. päivään mennessä lumipeite oli hävinnyt pohjoisinta Suomea lukuunottamatta. Kuun lopulla lumi oli sulanut koko maasta.

Sää oli kuun alussa Etelä- ja Keski-Suomessa poikkeuksellisen lämmintä. Yleisesti saatiin Vappu viettää yli 50 vuoteen lämpimimmän sään vallitessa. Lämpötilat ylittivät monin paikoin +20 °C. Eteläosissa maata ilo loppui kuitenkin nopeasti, sillä muutaman päivän jälkeen sää muuttui koleaksi ja sateiseksi ja jatkuikin sellaisena kuun lopulle asti. Pohjois-Suomessa ilmat olivat kuun lopulla hieman lämpimämpiä. Toukokuun alku oli kesän kahdesta suhteellisesti ottaen normaalia lämpimämmästä jaksosta ensimmäinen.

Kesäkuu

Sademäärät olivat kesäkuussa koko maassa joko normaalit tai sitä suuremmat. Paikoitellen satoi jopa 2,5 kertaisesti normaaliin verrattuna (Hämeessä).

Kuuta luonnehtivat lukuisat matalapaineet, jotka ylittivät sataen maamme. Vain kahdesti ilma selkeni (18.—19.6. ja 30.—31.6.) korkeapaineiden takia.

Kuukausi oli koko maassa kylmä. Vain muutamin paikoin Itä-Suomessa ja Pohjanmaalla keskilämpötila ylty normaalilukemiin, muualla oli 1—2 astetta normaalia kylmempää.

Heinäkuu

Heinäkuun sademäärät vaihtelivat maan eri osissa runsaasti. Paikoitellen saatiin sadetta vain 25 % normaalista (Vaasan eteläpuolisilla alueilla), paikoitellen taas jopa kaksinkertaisesti normaaliin verrattuna (esim. Huittisten-Joensuun alueella). Kylmistä ilmoista aiheutuen osa sateista tuli rakeina.

Kuukauden voi jakaa säätilojensa puolesta kolmeen jaksoon. Ensimmäistä luonnehtivat läntiset virtaukset ja niiden seurauksena tulleet lounaiset matalapaineet. Toisella jaksolla maamme kuului paikallaan olleen korkean alueeseen, ja kolmannen jakson aikaan saapui maahamme matalapaineita kaakosta.

Kuukausi oli erittäin kylmä koko maassa. Kylmimmillään kuukauden keskilämpötila jäi 3 astetta normaalia alhaisemmaksi (Oulunlänissä ja Savon keskiosissa). Hallaa esiintyi yleisesti kuun keskivaiheilla maan keskiosissa (mittausasemista vain Sallassa 14.7.—0.2 °C), ja keskilämpötilat jäivät erittäin alhaisiksi. Esim:

Anjalankoski	16.7.	+9,8 astetta
Jyväskylä	16.7.	+8,5 —"—
Vaala	11.7.	+8,3 —"—

Ivalo	11.7.	+6,0	—”—
Utsjoki	12.7.	+5,9	—”—
	11.7.	+5,5	—”—
	10.7.	+5,4	—”—
Kilpisjärvi	2.7.	+4,6	—”—
	3.7.	+3,4	—”—

Tehoisan lämpösumman kasvu oli Kilpisjärvellä jo heinäkuussa erittäin hidasta (Ahti 1988).

Elokuu

Sateita tuli elokuussa lähes koko maassa normaalia enemmän, paikoitellen yli 2,5 kertaisesti (Pohjois-Karjalassa). Pohjois-Suomessa satoi monin paikoin räntää.

Kuun alussa maahamme saapui kaakkoinen virtaus, joka toi sateita Etelä- ja Itä-Suomeen. Kuun puolivälin jälkeen virtaukset muuttuivat koillisiksi. Näiden jälkeen koko Skandinavian muodostui laaja matalapaine ja sateet runsastuivat.

Kuukausi oli erittäin kylmä koko maassa, keskisessä järvi-Suomessa paikoitellen jopa 4,5 astetta normaalia kylmempi. Pakkasöitä oli runsaasti, esim:

Vihti	25.8.	—0,8	astetta
Jokioinen	25.8.	—0,1	—”—
Jyväskylä	25.8.	—1,5	—”—
Ähtäri	17.8.	—1,5	—”—
	25.8.	—1,6	—”—
Kuusamo	25.8.	—4,0	—”—
Salla	15.8.	—4,0	—”—

Syyskuu

Sademäärät olivat Etelä- ja Keski-Suomessa normaalia suurempia. Pohjoisimmissa osissa maata satoi normaali vähemmän. Pääosin sade tuli vetenä, mutta muutamana päivänä Lapis- sa myös räntänä.

Kuun alussa sää oli pääosin aurinkoista. Kuun 7. päivänä mitattiin yli +15 °C:n lämpötiloja (Vaasa +18 °C). Tämä jälkeen alkoi matalapainejakso, jonka aikana lämpötilat laskivat monin paikoin pakkasen puolelle. Kuukauden loppu oli sateinen ja tuulinen aivan viimeisiä päiviä lukuunottamatta. Kuukauden alimmat lämpötilat olivat usein korkeampia kuin elokuulla.

Lokakuu

Sademäärä oli lokakuussa lähes koko maassa normaalia pienempi. Sateet tulivat muutamaa päivää Pohjois-Suomessa lukuunottamatta vetenä. Kuun lopulla Koillismaalla ja Lapis- sa oli lunta 0—3 cm:iin.

Sään muutokset lokakuulla olivat melko vähäisiä. Suomen etelä- ja itäpuolella oli koko ajan korkean keskus tai selänne. Näin ollen Suomessa vallitsivat etelänpuoleiset tuulet. Nämä virtaukset toivat lämmintä ilmaa maa-

hamme. Virtausten takia lokakuu oli erittäin lämmin, Pohjois-Lapissa jopa koko vuosisa- dan lämpimin lokakuu. Esim.

Utsjoki	2.10.	+12,2 C
	17.10.	+12,3 C

Samalla jakso oli kesän toinen suhteellisesti ottaen normaalia lämpimämpi jakso. Atlantilla muodostuneet matalapaineetkaan eivät juuri Suomeen saapuneet, joten kuukaudesta muodostui vähäateinenkin.

Marraskuu

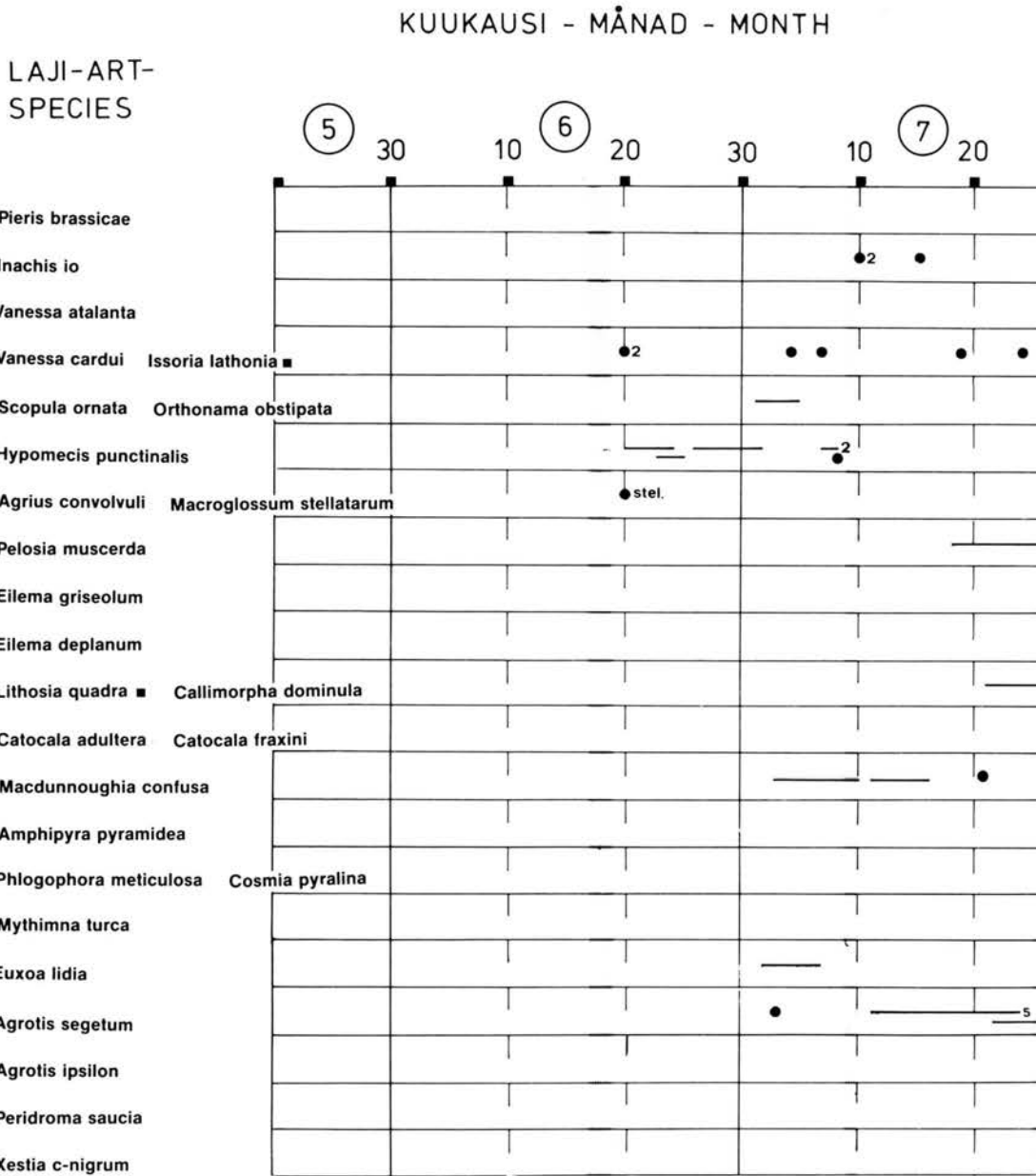
Vaikka yleensä marraskuu onkin jo keräilyllisesti valmistautumista talveen muodosti marraskuu 1987 alkuosiltaan tästä poikkeuksen. Etelä- ja Keski-Suomessa yölämpötilat olivat kuun alussa ja monin paikoin kuun keski- ja loppupuolellakin nolla-asteen yläpuolella ja varsinkin imagotalvehtijoita nähtiin melko runsaasti.

Taulukko 1. Kuukausien keskilämpötilojen, pilvisyyden ja sademäärien poikkeamat normaalista (Ilmatieteen laitos 1987). Taulukossa annettu vaihtelun ääriarvot ja alueet, joilta havainto on tehty.

Tabell 1. Avvikelserna av månadernas medeltemperatur, molnighet och regnmängd från det normala (Meteorologiska institutet 1987)

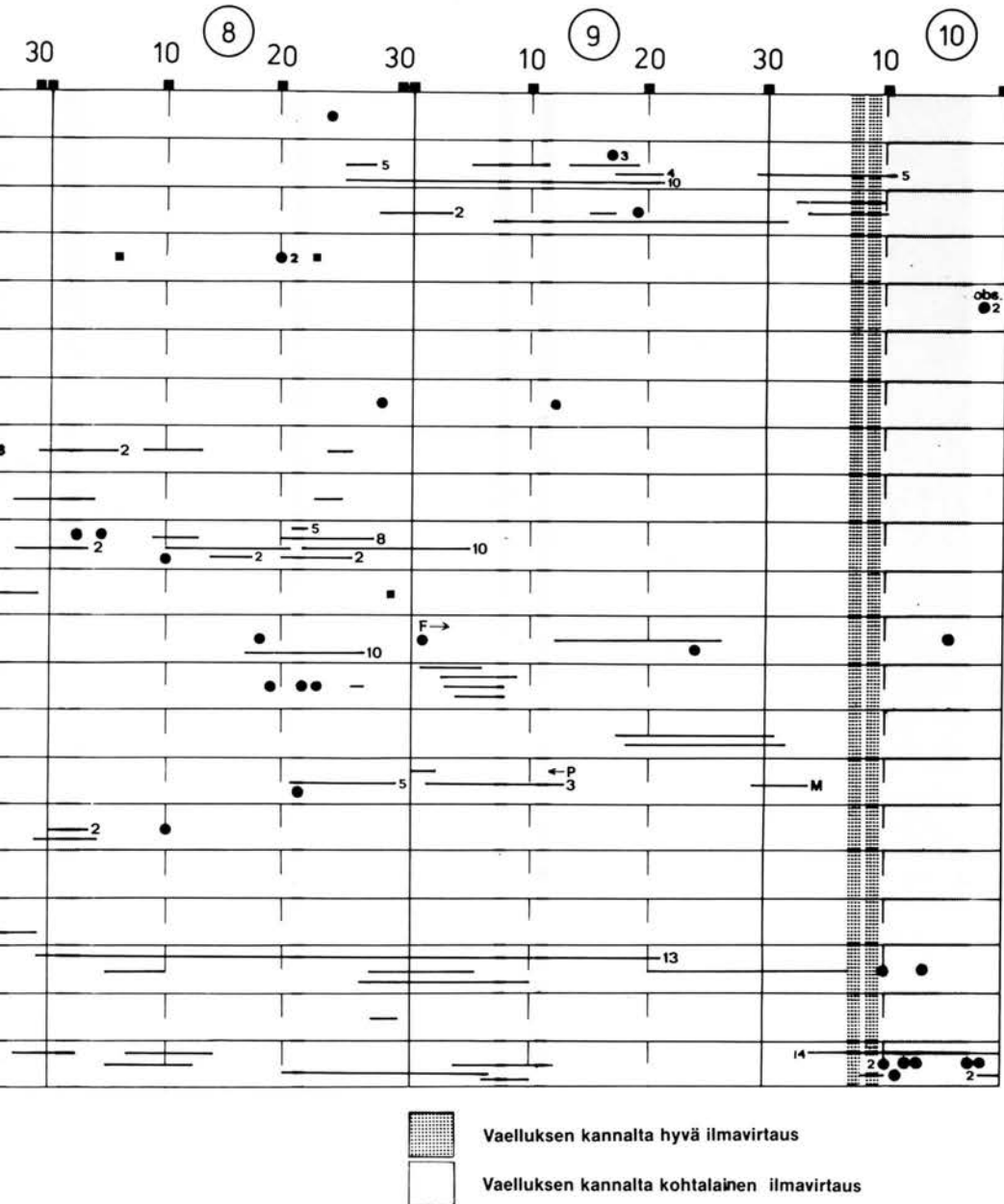
Kuukausi Månad	Keskilämpötilan poikkeama C-astetta Temperatur avvikelse	Pilvisuus %:n poikkeama Molnighets %:s avvikelse	Sademäärä %:a normaalista regnmängd % av det normala
IV	—1 Joensuu +0,5 Häme-Pirkamaa Tavastland-Birkaland	—15 Häme Tavastland +5 Lappi Lapland	10 Lounais-Suomi Sydvästra-Finland 125 Nuorgam
V	—1,5 Länsi-Suomi Västra Finland +0,5 Itä-Suomi Östra Finland	0 Utsjoki +20 Tampere Tammerfors	75 Utsjoki, Lokka, Kaakkois-Suomi Sydöstra Finland 175 Lounaisaaristo, Kilpisjärvi Sydvästra skärgården
VI	—2 Lounaisaaristo Sydvästra skärg. 0 Itä-Suomi, Östra Finland Keski-Pohjanmaa Mellersta östern.	5 Länsi-Lappi Västra Lapland 25 Tampere, Tammerfors Kainuu Kajanaland	100 Vaasan eteläpuoli Söderom Vasa Oulunjärvi Ule träsk 250 Häme Tavastland
VII	—3 Oulunlääni, Uleåbors län —1 Etelärannikko Sydkusten	5 Hanko, Turku Hangö, Åbo 15 Pohjois-Kainuu Norra Kajanaland	25 Vaasan eteläpuoli Söderom Vasa 200 Huittinen, Joensuu Kuopio, jne.
VIII	—4,5 Järvi-Suomi Insjöfinland —3 Useilla alueilla Flerstädes	0 Utsjoki, Keski-Suomi 20 Länsi-Uusimaa Västra Nyland	100 Länsi-Uusimaa, Västra Nyland Lokka, Porttipahta 250 Pohjois-Karjala Nordkarelen
IX	—2 Etelärannikko, Sydkusten Savo Savolax 0 Lapissa monin paikoin Flärstedes i Lapland	10 Pohjois-Lappi, Häme Norra Lapland, Tavastlands 20 Varsinais-Suomi Egentliga Finland	50 Inarinjärvi, Enare träsk Kilpisjärvi 200 Helsinki-Tampere- linjalla Helsingfors-Tammerfors- linjen
X	+1,5 Etelärannikko Sydkusten +6,5 Utsjoki	—15 Tohmajärvi, Kitee 10 Tornionjokilaakso Torne älvdal	25 Vaasan itäpuoliset alueet Österom Vasa 125 Tornionjokilaakso Torne älvdal

Ns. vaellussäätilanteita oli pitkin kesää, mutta parhaimmat sattuiivat valitettavasti liian myöhään syksyllä. Seuraavaan taulukkoon, jonka on laatinut Kari Ahti, on koottu ko. säätilanteet kesän 1987 ajalta.

Kuva 1. Tärkeimpien Suomessa kesällä 1987 tavattujen vaeltajiksi tulkittujen suurperhosten löytöajankohdat. Suotuisat säätyypit on merkitty rasteroinnein. Jana ja piste tarkoittavat yhtä havaittua yksilöä, jollei toisin ole ilmoitettu.

Figur 1. Fynddata för viktigaste storfjärilar ansedd som vandrare i Finland 1987. Inom det streckade området rådde för vandring lämpade väderleksförhållanden. Punkt eller streck innebär ett anträffat exemplar av ifrågakvarande art om ej annat anges.

Havainnot 1987 maahamme saapuneista perhosista

Aikaisemman mallin mukaisesti ovat tärkeimmät todennäköisesti muualta saapuneet suurperhoslajit ja niiden havaitut yksilöt koot-

tu kuvaan 1. Lisätietoina on esitetty mm. havaintopaikkoja. Kuvaan on merkitty ns. vaellussäätilanteet. Lajien esittämisjärjestys perustuu uusimpaan systemaattiseen luetteloon (Varis et al. 1987). Saaduista lajeista voi saada lisätietoja Revon (1987) artikkelista.

Taulukko 2. Ns. vaellussäätilanteet kesällä 1987. Taulukon on laatinut Kari Ahti
 Tabell 2. Sk. vandringsväderleken sommaren 1987 enligt Kari Ahti.

	Kohdealue Målområde	Mistä Varifrån	LLJ	Laatuarvio Karakter	Huom. Obs.
2.5.	Etelärannikko Sydkusten	Baltia Balticum	—	Kohtalainen Medelmättlig	Lähinnä päivä- perhosille Främst dagfjärilar
14.5.	Virolahti	Leningradin suunta Leningrad-trakten	—	LLJ	Kohtalainen
17.–18.6.	Lounais-Suomi, Suomenlahden länsirannikko Sydvästra Finland, Finska vikens västkust	Puola ja Länsi-Baltia Polen, Västra Balticum	—	Kohtalainen Medelmättlig	Myös päivä- perhosille Även för dagfjärilar
25.–26.7.	Etelä rannikko Sydkusten	Baltia, Puola Balticum, Polen	LLJ	Kohtalainen Medelmättlig	
1.–2.8.	Itä-Suomi Östra Finland	Leningrad, Moskova Moskva	LLJ	Kohtalainen Medelmättlig	
22.8.	Etelärannikko Sydkusten	Länsi-Baltia, Puola Västra Balticum, Polen	LLJ	Kohtalainen Medelmättlig	
7.9.	Virolahti	Viro Estland	—	Heikko Svag	
11.9.	Suomenlahden itäosa Finska vikens östra del	Baltia Balticum	LLJ	Kohtalainen Medelmättlig	
7.10.	Etelä-Suomi Södra Finland	Baltia, Valkovenäjä Balticum, Vitryssland	LLJ	Hyvä God	
9.10.	Etelärannikko, Itä-Suomi Sydkusten Östra Finland	Baltia, Valkovenäjä Balticum Vitryssland	LLJ	Hyvä God	
10.–17.10.	Etelärannikko Sydkusten	Baltia, Valkovenäjä Balticum, Vitryssland	—	Kohtalainen Medelmättlig	

Havainnot

Pieris brassicae (L.) Kaaliperhoshavaintoja jätettiin ainoastaan kaksi (Vaasa ja Sipoo). Esimerkiksi kesäkuulta, mahdollisesti sopivalta ilmavirtausjaksolta, ei ole havaintoja jätetty. *Pieris rapaesta* (L.) ei ole ainuttakaan tiedonantoa.

Inachis io (L.) Neitoperhoshavaintoja ilmoitettiin vain 32 yksilöstä, vaikka laji keväällä paikoitellen oli runsas. Keväthavainnoiksi ilmoittajat tulkitsivat 10.7. Tvärminnestä havi-

tut 2 exx. ja Sundissa nähty yksilö 15.7. Syys-havaintoja oli seuraavilta paikoilta (Porvoon mlk., Helsingin Santahamina ja Sipoo). Syksyllä laji vaikutti esim. pääkaupunkisudulla yleisemmältä kuin esim. *A. urticae*, kuitenkin harvinaisemmalta kuin keväällä.

Vanessa atalanta (L.) Amiraalihavaintoja ilmoitettiin seitsemästä yksilöstä. Kaikki havainnot olivat rannikkoseuduilta syys-loka-kuulta (Helsinki, Porvoon mlk. ja Korppoo).

Vanessa cardui (L.) Ohdakeperhohavaintoja tehtiin kuudesta yksilöstä kesä-heinäkuulta

(Pyhtää, Kotka, Sipoo, Imatra ja Lammi) ja kahdesta elokuun 20. päivänä (Porvoon ulko-saaristosta).

Issoria lathonia (L.) Vain kaksi havaintoa Joutsenosta (23.8.) ja Kotkasta (6.8.).

Scopula ornata (Scop.) Lajista ilmoitettiin yksi yksilö Kirkkonummelta (1.—5.7.).

Orthonama obstipata (Fabr.) Oikeastaan ainoat myöhäissyksyn muualta tulleet harvinaisuudet olivat kaksi (♂ ja ♀ tämän lajin yksilöä (Kökar 18.10.). Saantiajankohta sattuu juuri melko hyvän Baltiasta ja Valkovenäjältä tulleen virtauksen jälkeen.

Horisme vitalbata (D. & S.) Lajista ilmoitettiin yksi yksilö Hangosta. Saatu yksilö on ilmeisesti seitsemäs Suomesta havaittu luuvii-rumittari.

Apocheima pilosaria (D. & S.) Sulkamittari on vuodesta 1983 alkaen tavattu yhä useammin varsinaisen elinalueensa (Ahvenanmaa) ulkopuolella. Ensimmäisen kerran laji tavattiin Uudeltamaalta jo 1966 Helsingistä. Vaikka sulkamittari onkin pysyväiskantainen laji lounais Suomessa lienevät yksittäiset koirasyksilöt, joita keväältä 1987 ilmoitettiin eteläiseltä rannikkoalueelta 12 exx., muualta lentäneitä. Se, että lajia saadaan perättäisinä vuosina samalta keruupaikalta, ei vielä ole osoitus paikallisesta kannasta, vaan pikemminkin siitä, että rysiä pidetään vuodesta toiseen samoilla paikoilla. Laji saatiin myös Varsinais-Suomelle uutena Paraisilta 24.—29.4. 4 koirasta (Tiedonantoja Notulae Entomol. 1987).

Hypomecis punctinalis (Scop.) Lajia ilmoitettiin kirjallisesti edellisvuotta vähemmän (6 exx.), mutta suullisesti on puhuttu 16 exx:stä. Kaikki yksilöt saatiin Suomenlahden rannikkoalueelta (Virolahti, Porvoo, Helsinki, Tvärminne, Kotkan Ristisaari ja Sipoo, osa jopa ulkosaarilta).

Gastropacha populifolia (Esp.) Vaikkei lajia voi pitää varsinaisena "vaeltajana", lienee Hiittisistä saatu yksilö muualta harhautunut loikkari.

Agrus convolvuli (L.) Perinteeksi tuntuu muodostuvan se, että kiertokiitäjiä saadaan Vaasasta. Edellisvuoden tapaan saatiin ko. kaupungin Suvilahdesta 1 ♀ yksilö 28.8. Lisäksi laji saatiin Turun Ruissalosta yliopiston kasvitieteellisestä puutarhasta (Tiedonantoja Notulae Entomol. 1987) ja suullisen tiedon mukaan Nakkilasta 12. syyskuuta.

Macroglossum stellatarum (L.) Etelän päiväkiitäjä ilmoitettiin saadun Lappenrannasta (20.6.).

Pelosi muscerda (Hfn.) Tuhkasiipiä saatiin vielä kirjallisesti ilmoitettujen mukaan edellisvuottakin heikommin. Vuonna 1985 lajia saatiin n. 100 exx., vuonna 1986 16 exx. ja nyt vain 7 exx. (Somerma 1986,1987). Suullisesti tiedo-

nantokokouksessa ilmoitettiin tosin n. 15 exx. Kaikki yksilöt saatiin rannikolta tai itärajan tuntumasta (Kotka, Virolahti, Nuijamaa ja Pyhtään Kaunissaari).

Eilema sororculum (Hfn.) Kesän 1987 havaintojen pohjalta näyttää ilmeiseltä, että lajilla on pysyv(i)ä kant(o)ja Suomessa. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä korostaa, sillä ainakin yksi kotimaisista kannoista on luonnonsuojelualueella, ettei ilman asianomaista lupaa tule harrastaa minkäänlaista keräilyä rauhoitetuilla alueilla. Kaikkiaan lajia ilmoitettiin saadun 4 exx.

Eilema griseolum (Hb.) Lajista ilmoitettiin 15 exx. (Helsinki, Sipoo ja Joutseno).

Eilema deplanum (Esp.) Nahkakeltasiipihavainnot ajoittuvat reilun kuukauden mittaiselle jaksolle 28.7.—5.9. Kaikkiaan lajia ilmoitettiin saadun 28 exx. (kesällä 1986 n. 20 exx.).

Lithosia quadra (L.) Edellisvuoden tapaan ilmoitettiin yksi täpläsiipihavainto (Siuntio 29.8.).

Callimorpha dominula (L.) Lajista ilmoitettiin yksi havainto Helsingistä (2.—7.7.).

Thyria jacobae (L.) Seitsemäs villakokehrääjä (♂) tavattiin päivällä lennosta Tvärminnestä.

Catocala adultera (Men.) Idänritariyökkösiä saatiin edellisvuotta vähemmän, vain 11 exx. ilmoitettiin. Kaikki havainnot tehtiin joko itärajan tuntumassa (Joutseno, Uukuniemi, Vehkalahti) tai rannikolla (Porvoo).

Catocala fraxini (L.) Vaikka sinivöinen ritariyökkönen onkin kotimainen vakiolaji, saattavat sen muuttamat (Sipoo 1 ex., Koski HL 1 ex., Sipoo 1 ex. ja Pyhtään Kaunissaari 1 ex.) havainnot kesältä 1987 hyvinkin olla tähän katsaukseen kuuluvia. Baptriassa olleeseen kyselyyn kesän 1987 puuttuneista lajeista oli tullut tätä kirjoitettaessa vastaaksi 12 jäseneltä. Näissä ilmoituksissa eräs yleisimmin puuttuneeksi ilmoitettu laji oli juuri *C. fraxini*.

Neustrotia candidula (D.&S.) Lajista ilmoitettiin yksi havainto (Hiittinen 2.—7.8.). Edellisvuonna ei ilmoitettu ainuttakaan.

Macdunnoughia confusa (St.) Pisarametalliyökköstä ilmoitettiin 3.7.—8.9. yhteensä 11 exx. Suullisten tietojen mukaan lajia saatiin myös alkukesällä.

Lamprotes c-aureum (Kn.) Lajia ilmoitettiin saadun 5 exx. (Helsinki, Porkkala, Kirkkonummi, Imatra ja Joutseno).

Autographa gamma (L.) Gammayökköshavaintoja ilmoitettiin kaikkiaan n. 350 exx. (Kymmeniä on tulkittu 30 exx. ja useita 5 exx.). Pääasiassa havainnot on tehty etelärannikolla, mutta joukko sisämaan havaintojakin on jätetty (Mikkeli, Lammi, Imatra, Kitee, Tohmajärvi, Uukuniemi, Nuijamaa ja Joutseno), samoin havainto Vaasasta. Useita havain-

Conistra erythrocephala (D. & S.) Kauas oli kotikonnuiltaan ilmeisesti eksynyt Helsingin Santahaminasta (13.—18.10.)saatu tammipiiloyökkönen. Lajin vakinaiset esiintymisalueet-han ovat lounaisimmassa osassa maatamme, erityisesti Ahvenanmaalla. Oletettavasti laji on sidoksissa pääravintokasviinsa tammeen (Mikkola & Jalas 1977).

Mythimna turca (L.) Lajista ilmoitettiin havainnot neljästä yksilöstä (Kotkan Haapasaa-ri, Pyhtään Kaunissaari ja Valkeala (ES:lle uutena))(Peltonen 1988).

Euxoa lidia (Stoll) Lajista ilmoitettiin yksi yksilö Virolahdelta (2.—7.8.).

Agrotis segetum (D. & S.) Lajista ilmoitettiin seitsemän yksilöä (Helsingistä, Russaröstä, Jussaröstä, Eckeröstä ja Getasta) kaikki heinäkuulta.

Agrotis ipsilon (Hufn.) Yleensä vaellusmaa-yökkösiä saadaan useita kymmeniä joka kesä, mutta kesällä 1987 laji oli melko vähälukui-nen. Lajista ilmoitettiin ainoastaan 19 yksilöä (Helsinki 3 exx., Porvoo 9 exx., Sipoo 2 exx. ja Pyhtään Kaunissaari 5 exx). Yksilöt saatiin melko pitkän ajan kuluessa 29.7.—13.10. Porvoo ja Sipoon yksilöt saatiin ulkoluodoilta.

Peridroma saucia (Hub.) Laji ilmoitettiin Porvoon mlk:n Söderskäriltä. Saatu ♂-yksilö on neljäs maastamme. Aikaisemmin lajia on saatu Virolahdelta, Helsingistä ja viimeksi Turusta 1982. Saantiajankohta sijoittuu huomattavasti ennen hyviä ilmavirtauksia, eikä edes kohtuullisia virtauksia ennen havaintopäivää ollut yli kahteen viikkoon. Yksilön kunnosta päätellen perhonen oli kuitenkin lentänyt jo sangen kauan.

Xestia c-nigrum (L.) on ilman muuta koti-mainen laji, mutta lokakuulla lajia saatiin pitkin etelärannikkoa huomattavan runsaasti juuri hyvien Baltiasta ja Valkovenäjältä tulleiden ilmavirtausten aikoihin. Esim Helsingin Vallisaaresta 9 exx. 4.—18.10. Havaintoja ilmoitettiin useista paikoista Helsingistä, Si-poosta, Porvoosta, Kirkkonummelta ja Mikkelistä, mutta oletettavasti usealta jäi ilmoitta-matta kotimaiseksi tulkitun lajin melkoinen runsaus. Syksyllä saadut yksilöt olivat melko pienikokoisia ja harmaanvioletteja. Kaikkiaan lajista ilmoitettiin reilut 30 yksilöä, mutta lajia lienee saadun moninkertaisesti.

Täydennystä saavista lajeista

Yleensä maalle uusi laji ilmoitetaan yhden yksilön perusteella. Jos laji kuitenkin on luon-teeltaan ekspansiivinen, löydetään hyvin pian seuraavia ja mahdollisesti laji menettää harvi-naisuuden luonteensa jo muutamassa vuodes-sa muodostettuaan elinvoimaiset kannat Suo-

meen. Näin on käynyt vuosien saatossa esi-merkiksi *Staurophora celsialle* ja *Noctua char-dinyille* ja viime vuosina ehkä myös *Discoloxia blomerille*. Rajanveto sille, onko laji kotimai-nen vai ovatko saadut yksilöt muualta tulleet, on erittäin vaikeaa. Maalle uuden, selvästi ja helposti muista lajeista erotettavan lajin levi-ämistä voidaan seurata tiedonantojen perus-teella helposti. Toisin on kuitenkin silloin, kun laji on lähilajeihin helposti sekoitettavissa. Täl-löin käy helposti niin, että kun uusi laji on ilmoitettu, havaitaankin, että lajia on löydetty jo aikaisemmin, sitä ei vaan ole tunnistettu. Ongelmallista on lajin kannan seuranta, jos ei varmasti voida sanoa, onko lajilla kantaa vai ei. Itse asiassa on melko vähän keinoja ratkais-ta em. ongelma. Hankalin lienee tilanne sil-loin, kun lajilla on ”varmasti” kotimainen kanta, mutta ei tiedetä pysyykö kanta voimis-saan vain muualta tulleen täydennyksen avul-la. Useiden levinneisyystentä äärrajoilla ole-vien populaatioiden tilanne lienee juuri tällai-nen, ja kuinka monen suomalaisen lajin maan-tieteellinen levinneisyysalue päättyykään juuri Suomen etelärannikolla Seuraavassa lyhyt lu-ettelo tämän tyyppisistä lajeista, jotka ilmei-sesti saavat täydennystä lähes vuosittain.

Inachis io, koko Suomen levinneisyysalueel-laan

Araschnia levana (?), Pohjois-Karjalassa

Habrosyne pyritoides, Hankoniemellä ja Porvoo saaristossa

Ourapteryx sambucaria, itärajalalla ja Suomen-lahden rannikolla

Agriopis aurantiaria, ainakin koiraat ajautuvat pitkiä matkoja tuoden uutta geneettistä ”ver-ta” populaatioihin

Hyles gallii, koko Suomen levinneisyysalueel-laan

Catocala fraxini, koko eteläisessä Suomessa

Macdunnoughia confusa, koko Suomen levin-neisyysalueellaan

Plusia festucae (?), ainakin etelärannikolla

Autographa excelsa, etelärannikolla

Elaphria venustula, Kaakkois-Suomessa

Apamea lithoxylea, itäisellä Suomenlahdella

Apamea scolopacina, Etelä-Suomessa

Cerastis leucographa (?), etelärannikolla

Puutuneita lajeja

Seuraavia melko usein saatavia ”ei-kotimai-sia” lajeja ei ilmoitettu saadun kesällä 1987:

Pontia daplidice

Harvinaiset *Colias-lajit*

Isot ”nokkosperhoset”

Nycteola asiatica

Hydraecia ultima
Sedina buettneri
Cucullia fraudatrix
Xylena exsoleta (Laji on ollut kateissa vuosikausia. Lienevätkö vuosikymmenen alunkaan yksilöt kotimaisia?)
Actebia fennica
Noctua comes
Noctua janthina
Heliothis-lajit

Kirjallisuus:

- Ahti, K. 1988: Katsaus kesän 1987 Lapin säähän, Baptria 13(2), 21.
 Ilmatieteen Laitos, 1987: Kuukausikatsaus Suomen ilmastoon. Huhtikuu-Marraskuu 1987. Valtion painatuskeskus, Helsinki.
 Mikkola, K. ja Jalas, I. 1977: Suomen perhostet; Yökköset 1. Otava, Helsinki.
 Peltonen, O. 1988: Keräilytuloksia Etelä-Savon alueella v. 1987, Baptria 13(1), 5—7.
 Repo, S. 1987: Makrotiedonannot 1987, Baptria 12(4), 81—84.
 Somerma, P. 1986: Sään yleispiirteitä ja ”perhosvaellukset” 1985, Baptria 11(3), 59—68.
 Somerma, P. 1987: Sään yleispiirteitä ja ”suurperhosvaellukset” 1986, Baptria 12(3), 47—58.
 Tiedonantoja — Smärre meddelanden-Brief reports: Notulae Entomol. 67:210—216.
 Varis, V., Jalava, J. ja Kyrki, J. 1987: Checklist of Finnish Lepidoptera — Suomen perhosten luettelo, Notul. Ent. 67:49—118.

Kiitokset

Erityinen kiitos Kari Ahdille ns. vaellussäätalanteita koskevista tiedoista. Lisäksi kiitokset seuraaville vaellustietoja luovuttaneille seuran jäsenille:

Antikainen Tapio
 Franssila Erkki
 Haarto Antti
 Holmberg Henry
 Hublin Christer
 Huhtinen Mika
 Hytönen Orvo
 Junnilainen Jari
 Kaila Lauri
 Kiema Sami
 Kohonen Leo
 Kontiokari Seppo
 Kontuniemi Ilkka
 Koskinen Pekka

Kullberg Jaakko
 Kumlander Bo-Göran
 Kärkäs Juha
 Laasonen Erkki
 Laasonen Leena
 Laitinen Mika
 Landtman Magnus
 Lepistö Vesa
 Luukkonen Lauri
 Marttila Olli
 Mussalo Veli-Matti
 Nénye Sakari
 Nikki Timo
 Nordenswan Gustaf
 Pakkanen Pertti
 Rossi Kim
 Sinervirta Mikael
 Suoknuuti Markku
 Tyni Marko
 Vakkala Kosti
 Valleala Einari
 Vanhala Esa
 Virkkunen Heikki

Allmänt om väderleken och ”storfjärilsvandringarna” 1987

Väderleken

April

Regnmängderna var i så gott som hela landet lägre än normalt och månaden var på Åland en av de torraste detta århundrade och bara i Utsjoki överskred mederbörden den genomsnittsliga, vilken uträknats som medeltalet för nederbörden under åren 1931—1960.

Aprilvädet var omväxlande med högtryck 10.—12. och 18.—22.4. och därutöver lågtryck med ringa nederbörd.

Maj

Nederbörden var i hela landet normal eller något högre än normalt. Början av maj var i Södra och Mellersta Finland osedvanligt varm efter den varmaste första maj på över 50 år. Temperaturen överskred på många håll +20 °C, men kyla och regn följde snart för hela resten av månaden, men slutet av maj var i Norra Finland något varmare. Början av maj utgjorde den ena av sommarens relativt varma perioder.

Juni

Regnmängderna var normala eller högre än normala i hela landet och månaden kännetecknades av rikliga lågtryck som passerade och gjorde juni 1—2°C kallare än normalt i hela landet utom på ett fåtal ställen i Östra Finland

och Österbotten, där medeltemperaturen var normal. Blott ett par högtryck registrerades.

Juli

Regnmängderna varierade kraftigt i landets olika delar från 25% till 200% av det vanliga och hagelskurar var ej ovanliga på grund av det kyliga vädret och frost förekom i medlet av månaden tämligen allmänt i Mellersta Finland, låga medeltemperaturer för en rad orter ges i huvudtextens tabell. Som kallast var temperaturavvikelsen 3 grader lägre medeltemperatur än normalt.

Augusti

Regn kom rikligare än normalt i s.g.s. hela landet, i Nordkarelen t. ex. 2,5 gånger det normala. I norra Finland förekom ofta snöblandat regn. Månaden var ytterst kall i hela landet, t.o.m. 4,5 grader kallare än normalt ställvis i insjöområdet. Rikligt med frostnätter förekom, se tabellen i huvudtexten.

September

Regnmängderna var i Södra och Mellersta Finland större än normalt men mindre än normala i de nordligaste delarna. Början av månaden var i regel solig och den 7.9. uppmättes över 15 graders temperaturer, varefter följde en lågtrycksperiod med kyla och regn och blåst i synnerhet mot slutet av månaden. De lägsta temperaturerna var i regel högre än under augusti.

Oktober

Regnmängden var i så gott som hela landet mindre än normalt. Sydliga vindar dominerade och hämtade varm luft med sig, vilket gjorde oktober mycket varm, i nordligaste Lappland rent av den varmaste oktober under hela seklet med över 12 grader i Utsjoki både 2. och 17.10. Detta utgjorde den andra klart varmare perioden än normalt.

November

Nattemperaturerna i november var i regel över noll grader, icke blott i början av månaden utan även i mitten av månaden åtminstone i Södra och Mellersta Finland, vilket gjorde att imagoövervintrare rörde sig rätt flitigt.

Storfjärilsobservationer säsongen 1987

Enligt tidigare modell har de viktigaste sannolikt utifrån härstammande storfjärilsarterna inklusive individualt bokförts i Figur 1. Vandringsväderlek anges mörkare streckad i figuren. Noggrannare data ingår även i Macro-meddelanden 1987, Baptria 12(4), 1987 s. 81—84 av S. Repo.

Observationer artvis

Pieris brassicae, kålfjärilen anmäldes blott i två fynd, Sibbo 14.6. och Vasa 24.8. *P. rapae*, rovfjärilen saknades totalt.

Inachis io anmäldes blott i 32 exx., trots allmän förekomst på våren åtminstone vid sydkusten. Höstexemplar förelåg från Borgå lk, Sibbo och Helsingfors och påfågelögat var vid sydkusten mångenstädens vanligare än nässelfjärilen, *A. urticae*, som lyste med sin frånvaro.

Vanessa atalanta, amiralen, anmäldes 17 exx. i sept-okt längs sydkusten mellan Korpo och Borgå lk.

Vanessa cardui, tistelfjärilen angavs i 6 exx. i juni-juli och 2 st 20.8., fynden från Sibbo österut till Imatra och Lammi i Tavastland.

Issoria latonia, storfläckiga pärlmorfjärilen har sedan 1960- och 70-talen försvunnit och anges blott i 2 fynd, Kotka 6.8. o Joutseno 23.8.

Scopula ornata anträffades i ett ex. från Kyrkslätt 1.—5.7.

Orthonama obstipata, vår enda senhöstvandrande, visade sig på Kökar 18.10. i ett han- och honex. Invasionsväder från Balticum o Vitryssland.

Horisme vitalbata anträffades i slutet av aug utanför Hangö, exemplaret borde vara det sjunde, torde senast ha anträffats i samma trakter 1984.

Apocheima pilosaria, grå fjädermätaren, har under de sista åren sedan 1983 allt oftare strövat utanför sitt fasta kända förekomstområde på Åland. Anträffad redan 1966 i Nyland från Helsingfors, därefter Ekenäs 1978 samt 1983 åtminstone i Ingå och Sibbo. Därefter färre ströfynd till inflygningsåret 1986 med ett 15-tal spridda observationer bl. a. från huvudstadsregionen och Sibbo, vidare Ka (Kotka, redan 1985) och Ta (Luopioinen, först 1984) samt nya landskapsfyndet Ab (Lojo) och Sa (Joutseno först 1984 och Savitaipale). Flertalet fynd sammanträffar med luftsrömmen i samband med Tjernobyl.

1983 anträffades åter dussintalet exx., nya fyndplatser utgjorde Pargas, Kyrkslätt, Borgå lk samt i inlandet Imatra (Sa), förutom flere fynd på eventuellt etablerade lokaler i Sibbo och huvudstadsregionen.

Hypomecis punctinalis anmäldes i 16 exx., ett från Tvärminne, de övriga från Helsingfors österut till Virolahti, de flesta kring 7.—8.7., men endel redan i slutet av juni och alla vid kusten eller på utöar.

Gastropacha populifolia är ingen vandrarart men det tredje, ett hanex hade 8.—16.8. förrerat sig till Hitis.

Agrius convolvuli, åkervindesvärmaren anträffas traditionellt i Vasa, så även i år 28.8.

samt ett fynd utanför Björneborg, Nakkila 12.9.

Macroglossum stellatarum, stora dagsvärmaren, 20.6. i Villmanstrand, 1 ex.

Pelusia muscerda, efter 100 exx. 1985, anträffad i avtagande mån, 1986 16 exx., nu ett 15-tal exx. vid östra Finska viken, Borgå lk — Virolahti.

Eilema sororculum anträffades i 4 ex., 2 i Vanda, ett i Pyttis och Virolahti, kan förmodas ha stam på en lokal i huvudstadstrakten.

Eilema griseolum visade sig i ett 15-tal exx., Helsingfors — Imatra.

Eilema deplanum anmäldes i 28 exx., förekom under en lång period mellan 28.7. och 5.9. längs sydkusten.

Lithosia quadra, blott 1 ex., som 1986, nu från Sjundeå 29.8.

Callimorpha dominula, bara 1 ex. från Helsingfors 2.—7.7., anträffas i Finland oftast på ljus.

Tyria jacobae försöker uppenbarligen utbreda sig till Finland. 27.6. anträffades det sjunde (?), ett hanexemplar i dagflykt i Tvärminne.

Catocala adultera, ryska ordensflyet, anmäلت i 11 exx. från Borgå österut längs kusten och vid sydostgränsen i aug., torde ha varit vårt allmännaste ordensfly under detta katastrofala *Catocalabristår*.

Catocala fraxini, det vanliga blåbandade ordensflyet, lyste i största grad med sin frånvaro, vanligaste art bland de saknade, blott 4 anmälda!

Neustrotia candidula har under de två senaste decennierna starkt gått tillbaka och i praktiken försvunnit, blott ett fynd 2.—7.8. i Hitis.

Macdunnoughia confusa anmäldes i blott 11 exx., trots att arten förekom sparsamt både som vår- och höstflygare vid sydkusten åtminstone.

Lamprotes c-aureum anträffades från början av aug i åtminstone 5 exx. från Kyrkslätt, 10.8. Imatra, 8.—16.8. H:fors, 20.8. Joutseno samt Porkkala.

Autographa gamma, gammalflyet, förekom både på försommaren samt allmänt på höstsidan, det sena året försköt flygmaximum på septembersidan. 350 exx. anmäldes, huvudsakligen längs sydkusten och de sydöstra inre delarna av landet. Tre larver uppföddes på *Sonchus* från Rimito utanför Åbo, dessa gav imagines 25.9., då gamma började tillta i naturen. *Gammals* förekomst anges grafiskt i Fig 2.

Autographa mandarina anmäldes rikligt, exemplar av vårgenerationen var allmännare förekommande än toppåret 1986, men sensommargenerationen var p.g.a. det ogynnsamma året i rörelse först i aug-sept månadsskiftet. Höstgen var klart sällsyntare än *gamma*, förekom kanske på 1985 års nivå, inga nya landskapsfynd.

Autographa buratetica, artens status är oklart, anträffades sannolikt i flere exx. än förut vid sydkusten och åtminstone i Ta-EH; Lammi, såsom ny.

Amphipyra pyramidea fångades i 2 exx., Kyrkslätt och Hangö i sept-okt.

Phlogophora meticulosa, endast ett fynd i sept från Helsingfors.

Ipimorpha contusas förekomst är oklar, ett ex. från Joutseno i början av augusti.

Cosmia pyralina, tioalet fynd från Helsingfors, Sibbo och Pernå.

Conistra erythrocephala hade förrirat sig till H:fors Sandhamn 13.—18.10., den fasta stammen torde begränsa sig närmast till Åland.

Mythimna turca tycks främst anträffas vid Finska vikens östra delar, nu ett från Pyttis Fagerö, två från Kotka Aspö och ett inlandsfynd från Sa-ES; Valkeala.

Euxoa lidia visade sig i ett ex 2.—7.8. från Virolahti.

Agrotis segetum anmäldes i 7 exx. från Åland till Helsingfors vid kusten.

Agrotis ipsilon anmäldes i blott 19 exx. från H:fors till Pyttis, s.g.s. alla från utöar i skärgården med lång tidsspridning 29.7.—13.10.

Peridroma saucias fjärde ex. anträffades på Borgå Söderskär 28.—30.9. Exemplaret var avflugnet och visade sig före invasionsvädren.

Xestia c-nigrum fick säkerligen tillskott utifrån t.ex. 4.—18.10. och gen II anträffades rikligare än vanligt vid sydkusten i oktober, men sommargenerationens fynd i juli-aug., var rikligare än på länge samt spridda i Södra Finland.

Oanträffade förblev under säsongen 1987 åtminstone följande arter: *P. daplidice*, *Coliasvandrarna*, "stora nässelfjärilarna", *A. laodice*, *A. atropos* redan flere år i följd, *Catocala*-arterna *sponsa*, *nupta*, *pacta* och *fulminea*, *N. asiatica*, *H. ultima*, *L. zollikoferi*, *S. buettneri*, *S. exigua*, *C. fraudatrix*, (*X. exsoleta*, arten har knappast finländsk stam, största delen av 80-talets exx. torde vara invandrade?), *A. fennica*, *N. comes* och *janthina*, *Heliothis*arterna.

Pågående expansion med sannolikt tillskott av invandring föreligger för: *A. levana* i Nordkarelen, *H. pyritoides* på Hangöudd och Borgå skärgård, *O. sambucaria* invid östgränsen, *A. excelsa* och *E. venustula* i Sydöstra Finland, *A. lithoxylea* i östra Finska viken, *A. scolopacina* i Södra Finland samt *C. leucographa* längs sydkusten.

27 personer tackas i huvudtexten för bidrag med observationer.

ML

Elohopealamppu tarvitsee kupunsa

Syksyllä 1987 Suomen Perhostutkijain Seurassa tuli ilmi tapaus, jossa perhoskeräilijä oli rikkomalla poistanut lasikuvut 250 W elohopealampuistaan parantaakseen niiden houkuttelutehoa. Tämän takia esitämme mitä vakavimman varoituksen tällöin lisääntyvän ultraviolettisäteilyn vaaroista. Kupu ei todellakaan ole turha, ja sen poistaminen on edesvastauinta.

Elohopealampun kuvun sisällä on kvartsilasinen polttimo, jonka päissä olevat elektrodit höyrystävät putkessa olevan elohopean. Kvartsilasipolttimo lähettää elämälle vaarallista ns. lyhytaaltoista ultraviolettisäteilyä. Tämä säteily pilkkoo solujen suurimolekyylisiä valkuaisaineita. Sitä on runsaasti mm. auringon säteilyssä, mutta se suodattuu pois ylempien ilmakerrosten otsonikerroksessa. Tämän kerroksen ohenemisesta mm. ponnekaasuina käytettyjen freonien vaikutuksesta ollaan huolestuneita. Elohopealampun "otsonina" toimii lasikupu, sillä lyhytaaltainen ihmiselle vaarallinen ultraviolettisäteily suodattuu lampun lasiin.

Lyhytaaltoista uv-säteilyä syntyy myös sähköhitsauksen yhteydessä. Henkilö, jonka silmät joutuvat alttiiksi ko. säteilylle, saa vaurion silmiinsä. Kun lyhytaaltainen uv-säteily osuu silmien sarveiskalvolle aiheuttaa se ulommasiin kerroksiin palovamman tapaisen vaurion. Vaurio syntyy muutamassa sekunnin sadasosassa. Maailmalta tunnetaan useita tapauksia, joissa pehmeiden piilolasien käyttäjä on saanut sähköhitsauksen yhteydessä uv-säteilyä silmiinsä ja piilolinssit ovat palaneet silmiin kiinni. Rikottujen elohopeapohjaisen perhoslampujen ultraviolettisäteilyn vaarallisuutta pehmeiden piilolinssien käyttäjille ei tunneta. Tavalliset silmälasit suojaavat osittain edestä tulevalta uv-säteilyltä, mutta eivät sivulta tulevalta.

Sekavalolampuissa ko. ongelmaa ei esiinny, koska lamppu ei pala ilman ku-

pua (jos palava hehkulanka pääsee hapen kanssa kosketuksiin, se palaa heti poikki). Ehjienkin elohopealamppujen säteily saattaa aiheuttaa herkille ihmisille silmien ärsytystä ja jopa ns. hiekan tunnetta silmiin (esim. lievä ns. lumisokeustila), jos silmiä altistetaan säteilylle illasta toiseen muutaman kymmenen sentin etäisyydeltä. Tämä ei ole varsinaisesti vaarallista, mutta se saattaa rajoittaa jonkin verran keräilyä.

Kauri Mikkola
Jorma Wettenhovi

Kvicksilverlampan behöver sitt glas

På hösten 1987 blev inom föreningen ett fall uppmärksammat, där en samlare genom att avlägsna (söndra) glaset på sina 250 W kvicksilverlampor försökte förbättra deras ljuslockningseffekt. Med anledning av detta framför författarna sin strängaste varning för den härvid förändrade ultraviolettera strålningens faror. Glaset är icke onödigt och avlägsnandet av det är ansvarslöst.

Innanför kvicksilverlampanns glas finns en kvartsglasbrännare med elektroder i ändarna mellan vilka rörets kvicksilver förgasas. Kvartsglasbrännaren utsänder för livet skadlig s.k. kortvågig ultravioletstrålning. Denna strålning uppspjälker cellernas stormolekylära äggviteämnen. Denna typ av strålning ingår rikligen i solljuset men filtreras bort av den högre atmosfärens ozonskikt, vars förtunning på grund av freoners inverkan, vilka används som drivgas i sprayer, har förorsakat oro. Som kvicksilverlampanns "ozon" fungerar glaset, vilket filtrerar bort det för människans farliga ultraviolettera ljuset.

Kortvågig uv-strålning uppstår även under svetsning. En person vars ögon utsätts för ifrågavarande strålning får en ögonskada. Den kortvågiga ultraviolettera strålningen filtreras på ögats hornhinna och förorsakar i dess yttre lager en skada av brännskadetyyp. Skadan uppstår inom några hundraedelers sekunder. Man

känner flere fall i världen där användare av mjuka kontaktlinser vid svetsning fått uv-strålning i ögonen, varvid linserna har brunnit fast i ögonen. Man känner ej farorna av söndrade kvicksilverlampors uv-strålning för användare av mjuka kontaktlinser. Om en person använder glasögon skyddas han från uv-strålning framifrån men inte från sidorna.

Problemet existerar inte för blandljuslampor, då lampan ej brinner utan glas (om glödtråden hamnar i kontakt med syre brinner den genast sönder). Även från hela kvicksilverlampor kan känsliga personer få ögonirritation och s.k. sandkänsla i ögonen, liknande ett lindrigt snöblindhetstillstånd, vid exposition för ljuset under flere kvällar från några tiotals centimeters avstånd. Detta är dock ej farligt men kan däremot begränsa insamling i någon mån.

ML

Tiedotuksia jäsenistölle

RYSÄHINNASTO/TILAUS

Nimi: _____

Osoite: _____

Postitmp: _____

Puhelin: _____

Goljatrysä (65 cm) 220,- _____

Vakiorysä (60 cm) 170,- _____

Syöttirysä 80,- _____

Varaosa, mikä: _____

Pyrin toimittamaan keräilykauden alkamisesta huolimatta ensi tilassa, tilaa siis pian.

Posti/puhelintilaukset:

Heikki Attila
Alalinnake I D 31
02160 ESPOO
(90) 452 1986

Tulevia kokouksia

Syyskuu 21.9 1988 Henry Holmberg: Lapin havainnot 1988.

Lokakuu 12.10.1988 Christer Hublin: Makrotiedonannot 1988.

Marraskuu 9.11.1988 Paikallisfaunat (Alustajina ilm. Bruun, Krogerus, Marttila ja Peltonen).

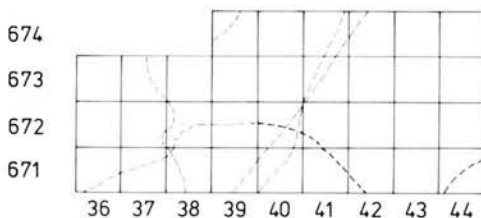
Joulukuu 14.12.1988 Erkki Laasonen: Luonnontutkimusretki Discon saarelle Grönlantiin. Sääntömääräinen syskokous.

Nuorisajaoston kokouksia

Nuorisajaoston kokoukset alkoivat tauon jälkeen keväällä. Syksyllä toiminta jatkuu uuden puheenjohtajan Jaakko Kullbergin johdolla. Syksyn ensimmäinen kokous pidetään syyskuun 14. päivänä kansilehdessä mainitussa paikassa. Jaoston toiminta jatkuu tämän jälkeen normaaliin tapaan kuukausittain viikkoa ennen seuran varsinaisia kokouksia.

Lisäys

Edelliseen Baptriaan tuli taittovaiheessa valittava puutos. Pohjois-Uuttamaata koskevasta kyselystä jäi pois aluetta esittävä kartake. Tässä se nyt vihdoin on. Koska alue on huonosti tunnettu olisi kaikkien alueella keränneiden syytä ottaa yhteys kartoituksen tekijään, Veikko Mäkiseen (os. Vähämäki, 04680 Hirvihaara).

Tiedustelu Satakunnan suurperhosista

Satakuntakartoitus käynnistyy ja saa talvikauden toimeettomana olleen perhosharrastajan "kartoitusvietin" heräämään. Täten toivonkin jokaisen "kynälle kykenevän" perhosharrastajan, jolla on havaintoja ko. alueelta, ottavan mitä pikimmin yhteyttä allekirjoittaneeseen, jolta saa oitis lomakenipun iltojen ratoksi.

Timo Nikki
Satakunnan Hyönteisharrastajat ry.
PL 45
29251 NAKKILA
puh. 939-73676

Epirrhoe tartuensis (Möls, 1965) — kotimainen laji?

Christer Hublin

Abstract

Epirrhoe tartuensis has been reported from Balticum, Finland, Eastern Karelia and Western Sibirica. Möls (1965) has reported the species to be very local, but often abundant on damp bushy marshmeadows and he reared it ex ovo on *Galium*. Five specimens of *Epirrhoe tartuensis* has been found on southern coast of Finland in 1966—1980 (all with light-trap). The author found 3 fresh specimens in the Hankoniemi region on the 8. July 1987. They were netted on a warm sunny afternoon on a small location corresponding those described by Möls. It is speculated that the species is resident in Finland and that its habits -being possibly day-active-might resemble rather those of *Epirrhoe tristata* than those of *Epirrhoe alternata*.

Authors address: Halsuantie 3 A 16, 00420 Helsinki

Epirrhoe tartuensis on Virossa parikymmentä vuotta sitten kuvattu mittarilaji, jota ennen kesää 1987 oli saatu yksitellen Uudenmaan rannikolta. Mikkola et al. (1985) toteaa "yksilöiden voivan olla Suomenlahden yli lentäneitä, joskaan ei ole mitenkään mahdotonta, etteikö lajilla ole maassamme jossakin paikallisista kantaa". Yleisesti ottaen huonona perhoskesänä 1987 löysin pieneltä biotoopilta samana päivänä lajin kolme ehjää yksilöä, mikä viittaa mielestäni paikallisen kannan todennäköisyyteen.

Ulkomaisista havainnoista

T. Möls (1965) kuvasi *Epirrhoe tartuensis*ksen Baltiasta löydettyjen yksilöiden perusteella (vanhimmat löydöt 1870-luvulta). Hän itse löysi 1961—62 lajia kolmelta paikalta Viron eteläosista Peepsijärven itäpuolelta runsaasti. Lajia kasvatettiin, joten myös varhaisasteet ovat tunnetut. Myöhemmin on todettu yksilöitä Itä-Karjalasta ja Länsi-Siperiasta.

Virossa biotoopiksi ilmoitetaan kosteat pensaikkoiset suoniitit. Möls (1965) toteaa *tartuensis*ksen olevan hyvin paikallisen, mutta aina runsaan. Edelleen hän toteaa, ettei laji esiinny läheskään kaikilla näennäisesti sopivilla biotoopeilla ja arvelee syyksi sitä, että ne olisivat keväisin pitkään veden peittämiä. — Esiintymispaikoilla on ilmoitettu kasvavan runsaasti matalalajeja, ja näitä toukat ovat myös kasvatuksissa syöneet.

Määrittämisestä

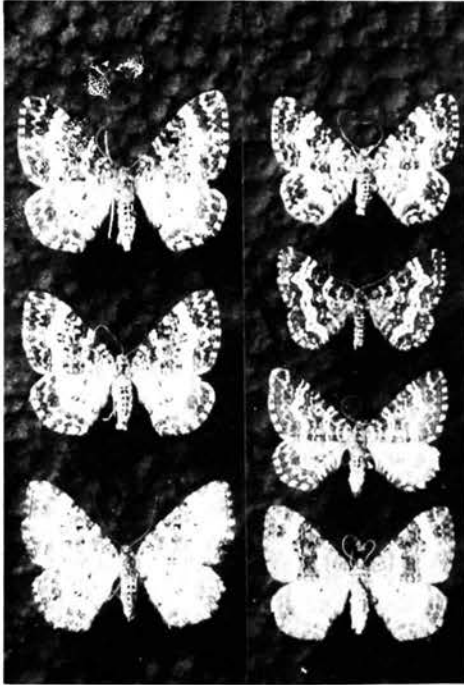
Ensisijainen *Epirrhoe tartuensis* on sekoitetavissa *Epirrhoe alternata*an. Yksityiskohtien osalta viittaa Mölsin (1965), Mikkolan (1973) ja Mikkola et al. (1985) kuvauksiin (kts. kuva 1.). Viimeksimainitun lähteen tunnistuskriteereihin lisäksi ainakin tuoreilla yksilöillä todettavan siipiripsien selvän pilkullisuuden, kontrastisuus on samaa luokkaa kuin *Epirrhoe tristatalla*. Määrittämisen ohjenuoraksi on esitetty lentoaikaa *alternatan* sukupolvien huippujen välissä. Ainakin poikkeuksellisesti kesinä — kuten 1987 oli — tämä näyttäisi olevan epävarma kriteeri, sillä oman *tartuensis*-löytöni aikaan *alternatan* lento oli vahvasti käynnissä.

Kotimaiset löydöt

Epirrhoe tartuensis on ilmoitettu Suomen faunalle uutena 1973 Helsingissä 1966 tehdyn löydön perusteella. Muut löydöt ovat Hankoniemeltä (1973—75 3 yks.) ja Tammisaaresta (1980 1 yks.). Kaikki viisi yksilöä on saatu valorysällä ja löytöjen päivämäärärajat ovat noin 20.6.—20.7.

Oma löytöni Hankoniemellä ajoittui samaan aikaan kuin yksi kesän harvoista hellepäivistä eli 8. heinäkuuta. Olin katsastamassa uusia sopivia biotooppeja ja osuin muutaman aarin kokoiselle kostealle ja heinikkoselle pa-

jupensaiden reunustamalle niitylle (kuva 2). Sää oli lämmin ja aurinkoinen. Biotoopilla ja sen reunoilla lensi runsaasti *Xanthorhoe montanata*, *Epirrhoe tristata* ja *alternata*, *Lomas-*

Kuva 1. *Epirrhoe tartuensis* (vasemmanpuoleiset yksilöt, ylinä koiras ja sen alapuolella kaksi naarasta. Hankoniemi 1987) ja lähilajit (oikeanpuoleiset yksilöt ylhäältä lukien *E. hastata*, *E. hastulata*, *E. pupillata* ja *E. alternata*).

Bild 1. Till vänster *E. tartuensis* exemplaren, överst hanen, under den två honor från Hangöudd 1987. Till höger närstående arter, *E. hastata*, *E. hastulata*, *E. pupillata* och *E. alternata*.

pilis marginata ja *Semiothisa clathrata*. Hetken paikalla oltuani ajoin ruohikosta lentoon perhosen, josta vaikutelma oli jättikokoinen *tristata*. Lähemmässä tarkastelussa heräsi epäily *Epirrhoe tartuensis* mahdollisuudesta. Noin tunnin aikana sain samalta alueelta vielä kaksi naaras-yksilöä, joista toisen munitin. Seuraavan vuorokauden aikana paikalla kasvaneen mataralajin (*Galium uliginosum* tai *palustre*) lehdille ja varsille ilmestyi munintapurkissa 20–30 munaa, mutta ne osoittautuivat steriileiksi.

Olin löytöpaikalla vielä kolmesti keräämässä (samana iltana valopyydyksin sekä päiväaikaan 10. ja 19.7.) löytämättä lisää yksilöitä.

Kuva 2. Vuonna 1987 havaittujen yksilöiden löytöpaikka.

Bild 2. Fyndplatsen för 1987 års exemplar.

Myös keräily löytöpaikan lähialueilla samantapaisilla biotoopeilla jäi tuloksettomaksi.

Tarkastelua

Epirrhoe-lajien ei tiedettäne omaavan erityisiä vaellustaipumuksia, joten kolmen ehyen *Epirrhoe tartuensis*-yksilön löytyminen samalta biotoopilta (joka vastaa biotooppikuvauksia Virosta) viittaa paikalliseen esiintymään. Esiintymän pysyvyydestä ei varmuudella toistaiseksi voi esittää arvioita. Onhan mahdollista, että kyseessä on esiintymisalueensa pohjoisrajalla häilyvä laji, joka vain etelästä tulevan täydennyksen turvin voi saada tilapäisen jalansijan maassamme.

Löytöni perusteella minulle jäi se vaikutelma, että *tartuensis* saattaa elintapansa puolesta muistuttaa muita mustavalkoisia *Epirrhoe*-lajeja (erityisesti *tristata*). Nämä lajit liikkuvat huonosti pimeällä ja tulevat heikosti valorysään. Virolaisten havaintojen mukaan paras pyydystysaika olisi iltahämärä. Tietoja siitä, onko valopyynti siellä tuottanut tulosta, ei ole käytettävissäni.

Kirjallisuus

- Mikkola, K. 1973: *Epirrhoe tartuensis* Suomesta. Suomen Perhostutkijain Seuran kiertokirjeen 10/1973 liite.
- Mikkola, K., Jalas, I. & Peltonen, O. 1985: Suomen Perhoset. Mittarit 1. Tampere. 260 s.
- Möls, T. 1965: Eine neue Spannerart — *Epirrhoe tartuensis* sp.n. (Lep., Geometridae). Ann.Ent.Fenn. 31: 46–52.

***Epirrhoe tartuensis*
(Möls, 1965) — inhemsk art?**

E. tartuensis är en i Estland för dryga 20 år sedan beskriven mätarart, vilken i enstaka exemplar anträffats utmed Nylands kust, möjligen influgna över Finska viken, om än det inte syns omöjligt att arten kunde ha lokal stam någonstans i vårt land (Mikkola et al. 1985). Under den erkänt dåliga fjärilsommaren 1987 fann Christer Hublin på en liten biotop under samma dag tre felfria exx av arten, vilket sannolikt talar för lokal stam.

Utländska observationer ger vid handen att artens äldsta fynd från Balticum är från 1870-talet, utom i Estland förekommer den även i Östkarelen och Västra Sibirien. T. Möls fann arten rikligt på tre ställen i södra Estland öster om Peipussjön 1961—62 och även *tartuensis* förstadier blev beskrivna. *Tartuensis* biotop är buskbevuxna fuktiga kärrängar i Estland. Dessa antas vara översvämmade på våren samt är rikligt bevuxna med mårör (*Galium*), vilka larverna vid uppfödning ätit.

Arten påminner om *Epirrhoe alternata* mest, vingfransarna är hos *tartuensis* tydligt fläckiga, färgkontrasten är som hos *E. tristata*. Flygtiden borde infalla mellan *alternata* generationernas toppar i juli.

Tartuensis anmäldes ny för Finland 1973 baserat på ett fynd från Helsingfors 1966. Tre fynd föreligger från Hangöudd 1973—75 och ett från Ekenäs 1980. Alla tidigare fynd är från ljusfällor mellan ca 20.6.—20.7. Det aktuella fyndet inföll under en av sommarens få varma dagar 8.7.87 på Hangöudd. På en fuktig gräsbevuxen äng omvuxen med videbuskar flög i solskenet en mätare upp som närmast påminde om en jättelik *tristata* och inom en timme hittades ytterligare två honexx av samma art. Et ägglägningsförsök gav sterila ägg. Nattfångst samma kväll samt två senare dagsturer resulterade ej i flere *tartuensis* exx, ej heller insamling på biotoper invid.

Då det icke är klarlagt att *Epirrhoe*arter skulle vandra och biotopen motsvarar de i Estland beskrivna, kunde fyndet ligga på utbredningens nordgräns. *Tartuensis* levnadsvanor kunde enligt aktuella fynd ligga närmare de andra svartvita *Epirrhoe*arternas, speciellt kanske *tristatas*, med sämre rörelseaktivitet i mörker och uppenbarligen även mindre tendens att gå i ljusfällor. Enligt estniska uppgifter skulle bästa fångsttiden vara i kvällsskymningen, men uppgifter om eventuell ljusfångst av *tartuensis* därstädes står ej till förfogande.

ML

Tiedotuksia jäsenistölle

Kunnianosoituksia Suomen Perhostutkijain seurassa

Seuramme sääntömääräinen kevätkokous 09.03.88 kutsui **kunniajäseneksi** kanslianeuvos **Kalle Wettenhovin**. Hänen parhaimmat ansionsa ovat Seuran ja Tieteellisen perhostutkimuksen edistämisrahaston hallinnon alalla. Hän on toiminut tilintarkastajanamme 15 vuotta — kunnioitettava ajanjakso. Hän on myös toimintut taloudellisena neuvonantajanimme ja suorastaan ”tilinparantajana” ohjaillen näytelyittemme onnistunutta toteutusta ja kirjasarjamme myyntiä. Nämä olivat ymmärtääkseni tärkeimmät syyt, kun Seura halusi osoittaa kunnioitustaan Kalle Wettenhoville.

Sama Kevätkokous kutsui **kunniajäseneksi** rakennusmestari **Erkki O. Peltosen**. Hän on yhtenä tärkeimmistä pitänyt yllä ja edistänyt perhostoukkien harrastusta ja tuntemusta Suomessa. Hänen ansiostaan on maahamme

kasvanut hyvä ja pätevä toukkatutkijain kaarti, tavallaan hänen opetuslapsinaan. Hän on myös uskollisesti ollut mukana monilla maastoretkeillä ja symposiumeissa tarjoten aina asiantuntemuksensa käyttöömme. Näin olemme voineet laajentaa lyhyiden retkien ”aika-skaalaa” myös muihin perhosiin kuin juuri sillä hetkellä lennossa oleviin.

Samana päivänä päätti hallitus myöntää Seuramme **hopeisen ansiomitalin** opettaja **Matti Aholalle**. Tämäkin kunnianosoitus on toukkatutkimuksesta. Erityisesti hallitus haluaa tuoda esiin Matti Aholan laajan, koko Eurooppaa koskevan tutkimusalan ja hänen luopaavat toukkajulkaisunsa, joiden sarja ymmärtääksemme on vasta alulla.

EML

Suomalaisen perhostutkimuksen vuosipalkinto 1987
Olavi Sotavallalle

Hallitus päätti kokouksessaan 10.2.88, asettamansa asiantuntijaryhmän suosituksesta, palkinta professori Olavi Sotavallan tutkimuksen ”**Provincial distribution of Finnish Macrolepidoptera**”, *Notulae Entomologicae* 67:187—205, 1987 Suomen perhostutkimuksen 7. vuosipalkinnolla.

Tutkimus — suomeksi Suomen suurperhosten maakuntalevinneisyysluettelo — on ilmeisesti huipentuma monikymmenvuotisista suurperhoshavaintojen muistiinpanosta. Työ käsittää satoja tiheällä kirjoitettuja kirjoitusarkkeja ja tähän mennessä sen osia on jo moneen otteeseen hyödynnetty. Merkittävin osa tähän asti on F. Nordströmin ja muiden julkaisema

kirjasarja Fennoskandian ja Tanskan suurperhosten levinneisyydestä (Lund 1955, 1961 ja 1969). Kun tästä sarjasta kuitenkin puuttui mittarien osuus, oli jo ”Suomen suurperhosten tilapäinen maakuntaluettelo täydennyksiä varten”, *Baptria* 9:65—72, 1984 hyvin ilahduttava julkaisu. Nyt julkaisu on valmis, 51 vuotta edellisen Th. Grönblomin julkaiseman jälkeen (*Acta Soc. F. Fl. Fenn.* 58: 1—44, 1936). Siitä tulee olemaan tavaton apu sekä harrastajille, että tutkijoille. Onhan meidän nyt paljon helpompi esimerkiksi pitää maakuntien levinneisyystiedot ajan tasalla.

EML

Myöhäisiä lentoaikoja Etelä-Savon alueella vuonna 1987

Osmo Peltonen, Olli Marttila ja Timo Nikki

Osmo Peltonen, Putousrinne 1 C 18, SF-01600 Vantaa
Olli Marttila, Torkkelintie, SF-55300 Rauha
Timo Nikki, Ällänkatu 5 D 17, SF-29250 Nakkila

Kesän 1987 poikkeuksellinen kylmyys ja runsassateisuus aiheuttivat — kuten aikaisemmissa katsauksissa on jo mainittu — perhosten lentoaikojen siirtymisen huomattavasti normaalia myöhäisemmiksi. Sekä Mäntyharjun alueella (Mäntyharju + Pohjois-Valkeala) että Joutsenossa todettiin lähes sadan suurperhoslajin kohdalla uusi ”myöhäisennätys”, vaikka aktiivista keräilyä tarkkoine lentoaikahavaintoineen on kummallakin paikkakunnalla harjoitettu jo varsin kauan, Mäntyharjulla yli 40 vuotta ja Joutsenossakin toistakymmentä vuotta.

Seuraavaan luetteloon on koottu myöhäisistä havainnoista mielenkiintoisimmat (yhdessäkään tapauksessa tuskin on kyseessä toinen sukupolvi). Kirjainlyhenteet tarkoittavat (jollei toisin ole mainittu): M = Mäntyharju, ruutu 681:49 (O. Peltonen leg.), V = Valkeala, Nuolnieniemi 679:49 (T. Nikki) ja J = Joutseno 677—678:59 (O. Marttila).

Pyr malvae Ristiina (681:52) 18.7. (H. Virkkunen)

Thy lineolus J 6.9.

Och venatus J 31.7.

Pap machaon M (678:50) 22.7. (K. Nurmi)

Apo crataegi V 26.7., J 24.7.

Gon rhamni M 20.7. (syyspolvi alkoi vasta 12.8.)

Fix pruni J 12.8.

Agr amandus J 12.8.

Arg paphia J 5.9.

Bre ino J 5.9.

Clo selene J 12.8.

freiija M (679:47) 21.6. (T. Nikki)

Mel athalia J 31.7.

Hyp maturna M (679:48) 22.7. (M. Englund)

Ere ligea J 6.9.

Dre curvatula J 22.8. (vielä myöhemmin M 26.8.85)

Thy batis M 4.8.

Tet fluctuosa M 28.8. (!)

Geo papilionaria M 6.9.

Tim griseata V 6.8.

Ida aversata M 8.9.

Lar clavaria M 5.10.

Eul populata M 14.9.

The variata J 11.9.

Col pectinataria J 24.8. (vielä myöhemmin M 3.9.85)

Hyd furcata M 11.9.

impluviata J 25.8. (!)

Spa luctuata J 21.8.

Per hydratum Ristiina (681:52) 24.7. (H. Virkkunen)

blandiatum M 22.8.

Eup plumbeolata J 3.8.

linariata M 7.9.

pimpinellata M 22.8.

nanata M 27.8. (!)

lanceata M 7.6.

Apl praeformata M 11.9.

Euc nebulata J 21.8. (!)

Hyd sylvata M 11.8.

Lom marginata M 12.9.

Sem signaria J 30.7.

liturata J 24.8. (vielä myöhemmin M 28.8.76)

clathrata J 21.8.

Ita loricaria M 22.8.

brunneata J 21.8.

Epì repandaria J 30.9. (vielä myöhemmin M 4.10.85)

Ang prunaria M 5.8.

Hyp roboraria M 11.8.

Aet punctulata M 22.7. (!)

Lom bimaculata M 7.7.

Gno obfuscatus J 21.8. (vielä myöhemmin M 24.8.76)

Eut potatoria M 27.8., J 21.8. (!)

Lao populi J 9.9. (vielä myöhemmin M 19.9.65)

Hyl gallii V 22.8.

Clo anachoreta M 29.6.

Leu salicis V 22.8. (!)

Cyb mesomella V 6.8.

- Eil complanum* M 8.9.
Cos cribraria J 21.8. (!)
Arc caja J 24.8.
Spi lubricipedum M 28.8.
Hyp crassalis V 23—27.8. (!)
Lyg pastinum V 15—20.8.
Aut pulchrina J 21.8. (!)
 mandarina V 12.7. (alkukesän polvi)
 bractea M 7.9.
 excelsa J 3.9.
Mom alpium M 19.8. (!)
Ena paleacea M 7.10.
Apa illyria J 25.7. (!)
Sta celsia J 5.10.
Cuc umbratica V 15—20.8.
 gnaphalii V 15—20.8. (!)
Ant chi M 4.10.
Pol bombycina V 12.8.
Mel pisi V 28.8.
Lac contigua V 28.8.
 thalassina J 24.8.
Myt impura M 7.9.
Agr clavis V 20.8. (!)
 exclamationis J 24.8.
Act polyodon V 15—20.8.
Noc chardinyi V 23—27.8. (!)
Dia dahlia J 14.9. (vielä myöhemmin M 21.9.82)
 brunnea M 28.8.

Jaettaessa edellä mainitut 84 lajia ryhmiin talvehtimisasteen mukaan käy ilmi, että muna-asteella talvehti näistä 11 lajia, toukkana 38, kotelona 34 ja imagona yksi laji. Mainituista lajeista on toukkatalvehtijoita täten 46 % — kaikista havaitsemistamme 159:stä ”ennätys-myöhästelijä”-lajeista suhteellisesti vieläkin enemmän, 51 % —, kun toukkatalvehtijoiden osuus sekä Mäntyharjun että Joutsenon alueen vakituisesta perhosfaunasta on keskimäärin vain 38 %. Edellisen perusteella epäsuotuisat sääolot hidastivat eniten toukkien kehitystä, mikä tuntuukin luonnolliselta.

Kotelotalvehtijoiden prosentuaalinen osuus Mäntyharjun ja Joutsenon paikallisaunoista on 42 %, kun se em. luettelon lajeista on 40 % ja koko myöhästelijätalvosta 38 %. Kotelotalvehtijat kuoriutuivat ilmeisesti pitkän ajan kuluessa ja elivät koleaan sään takia normaalia pitempään. Huonojen sääolosuhteiden vaikutus näkyi vielä selvemmin siinä, että kotelotalvehtijoiden keskenkasvuisia toukkia saattoi löytää vielä myöhään syksyllä. Täten osa toukista tuhoutui ravinnon puutteen ja kylmyyden vuoksi.

Munatalvehtijoiden lentoaika ei voi paljon siirtyä myöhemmäksi, koska talvi tulee vastaan. Lokakuu oli kuitenkin verraten lämmin ja vähäsateinen, joten olisi odottanut syyslajien ehtivän kuoriutua ajoissa. Munatalvehtijoiden esiintyminen oli kuitenkin hyvin niukkaa. Monen lajin vähäinen yksilömäärä tai jopa täydellinen puuttuminen oli pikemminkin

seurausta edellisen talven ennätyspakkasista, joita varsinkaan lumen pinnan yläpuolella talvehtineet munat eivät kestäneet.

Kaikien edellä mainitun perusteella on enustettavissa, että monen lajin kanta romahtaa. Ensi kesästä tulee varmasti mielenkiintoinen!

Sena flygtider i Södra Savolax under 1987

Den exceptionellt kalla och regniga sommaren 1987 förorsakade, som tidigare nämnts, en betydlig förskjutning av fjärilarnas flygtider till senare än normalt. Såväl i Mäntyharju som i Joutseno konstaterades för ett hundratal storfjärilar ”förseningsrekord” trots att det på respektive orter bedrivits långvarig insamlingsverksamhet, d.v.s. över 40 år i Mäntyharju och över 10 år i Joutseno.

I förteckningen i huvudtexten har de intressantaste av de sena observationerna sammanställts (i inget fall är det frågan om någon andra generation). M = Mäntyharju, rutan 681:49 (Peltonen), V = Valkeala, 679:49 (Nikki) och J = Joutseno 677—678:59 (Marttila). För endel arter anges inom parentes ännu senare data, om sådana föreligger från någon annan av de tre lokalerna.

Vid indelning av de 84 arterna i övervintrinstadier framgår att 11 st är äggövervintrare, 38 larvövervintrare och 34 puppövervintrare och blott 1 imagoövervintrare. Av de 84 i tabellen utgörs 46% av larvövervintrare och av alla 159 ”rekordförsenade” arter utgör larvövervintrarna proportionellt ännu flere 51% mot de normala 38% larvövervintrare som i medeltal ingår i totala stadigvarande fjärilfaunan i Mäntyharju och Joutseno. Det framgår härur att de ogynnsamma väderleksförhållandena mest störde larvernas utveckling, vilket förefaller naturligt.

Puppövervintrarna utgör i lokalfaunorna för Mäntyharju och Joutseno 42% men i de sena arternas förteckning in 40% och bland de 159 arterna 38%. Puppövervintrarna syns ha kläckts och levt under en längre period än normalt och halv vuxna larver till dem konstaterades ännu sent på hösten såsom offer för svält och köld.

Äggövervintrarnas flygtid kan ej försenas särskilt mycket innan vintern börjar komma emot; den varma och torra oktober borde ha givit möjligheter för höstarterna att kläckas, men äggövervinternas andel förblev mycket låg. Dels kan detta bero av den föregående vinterns rekordköld, då ägg som övervintrat ovanom snön icke kan förväntas ha överlevt.

Med stöd av föregående kan man förutsäga att stammen för många arter kommer att decimeras allvarligt under den säkert så intressanta följande sommaren.

Tiedotuksia jäsenistölle

Toimintakertomus seuran 33. toimintavuodelta 1987

Seuran toiminta on jatkunut vilkkaana ja toimintamuodot ovat säilyneet ennallaan. Kevätkokouksessa jaettiin seitsemännen kerran suomalaisen perhostieteen vuosipalkinto. Keväällä valmistui ohjeisto perhostenkeräilystä. Maallemme uusina perhoslajeina ilmoitettiin *Pristerognatha penthiana*, *Prochoreutis solaris*, *Mariana tabrobanes*, *Perinephela lancealis*, *Eupithecia irriguata*, ja *Autographa buraetica* sekä importina *Hemaris ducalis*.

Jäsenistö

Seuraan kuului vuoden alussa 862 jäsentä ja 53 alle 15-vuotiaasta jäsenehdokasta. Vuoden lopussa jäsenmäärä oli 826. Jäsenistö jakautui seuraavasti: kunniapuheenjohtaja 1, kunniajäseniä 6, ainaisjäseniä 34, opiskelijajäseniä 301, varsinaisia jäseniä 458 ja perhejäseniä 22. Alle 15-vuotiaita jäsenehdokkaista 50. Seuran hallituksen tietoon ovat tulleet seuraavat kuolemantapaukset: Leif Löfgren ja Alexander Sules.

Jäsenmaksut ovat olleet: varsinainen jäsen 70 mk, opiskelijajäsen, perheenjäsen ja alle 15-vuotias jäsenehdokas 40 mk sekä ainaisjäsen 15 kertaa vastaava jäsenmaksu.

Hallitus ja toimihenkilöt

Hallitus on kokoontunut yhdeksän kertaa vuoden 1987 aikana. Seuran toimintaan liittyvien rutiiniasioiden lisäksi on käsitelty mm. julkaisutoimintaa, kokousohjelmaa ja suojeleusasioita. Hallitukseen ovat kuuluneet seuraavat henkilöt: puheenjohtaja Erkki Laasonen, varapuheenjohtaja Rauno Väisänen, sihteeri Jari Kaitila, rahastonhoitaja Erkki Franssila, sekä jäsenenä Antti Aalto, Magnus Landtman ja Pirkka Utrio. Nuorisosaaston puheenjohtajana on toiminut Lauri Kaila ja sihteerinä Roger Wallenius. Kirjastonhoitajana on toiminut Jorma Wettenhovi, Baptrian päätoimittajana Päivö Somerma, keräilytarvikkeiden välittäjänä Mikael Sinervirta, tiedonantosihteerinä Seppo Repo ja Ilkka Kontuniemi, 2. sihteerinä Henry Holmberg ja jäsensihteerinä Markku Savela. Tilintarkastajina ovat toimineet Arno Kullberg ja Kalle Wettenhovi, varalla Kauko Helomaa ja Antti Pekkarinen.

Kunnianosoitukset

Suomen Perhostieteen vuosipalkinto jaettiin kevätkokouksessa Kauri Mikkolan julkaisulle "Direction of Insect Migrations in Relation to the Wind". Samoin kevätkokouksessa jaettiin 10. kultamitali Martti Attilalle sekä hopeamitali Pertti Panulalle.

Julkaisut ja tietojen keruu

Baptria ilmestyi neljänä B5-kokoisena numerona. Vuosikerran laajuus oli 95 sivua. Toimituskuntaan

kuuluvat: Päivö Somerma (päätoimittaja), Timo Leponiemi (toimitussihteeri), Pekka Vakkari (tieteellinen toimittaja), Magnus Landtman, Armas Järvelä, Erkki Laasonen ja Jari Kaitila. Lehden julkaisemiseen saatiin tukea Suomen Akatemialta.

Notulae Entomologicaen 67. vuosikertaan kuului 218 sivua yhteensä neljässä numerossa. Lehden artikkeleista 9 käsittelee perhosia. Lehden julkaisemista jatkettiin yhteistyönä muiden hyönteistieteellisten seurojen kanssa. Seuraa ovat lehden valtuuskunnassa edustaneet Osmo Heikinheimo ja Esko Suomalainen.

Aikaisempien vuosien tapaan on kerätty tietoja mm. perhosvaelluksista, harvinaisuuksista ja toisen sukupolven yksilöistä. Uhanalaisten lajien seurantaa on jatkettu.

Mittarikirjan toisen osan valmistelu- ja kirjoitustyötä on jatkettu. Lisäksi "Den Lille Grå"-tapaisen kenttäoppaan valmistelua on jatkettu.

Kokoukset

Seuran kuukausikokoukset pidettiin Helsingin yliopiston eläintieteen laitoksen isossa luentosalissa. Esitelmien aiheet olivat:

- 21.01 Pekka Vakkari: Oligia-lajien melanismista
- 11.02 Mikrotiedonantokokous (Sakari Kerppola, Ilkka Kontuniemi & Leif Löfgren)
- 11.03 Antti Aalto: Keräilystä ulkomailla
- 08.04 Kauri Mikkola: "Lukko ja avain"-mekanismit perhosten genitaalissa
- 13.05 Rauno Väisänen: Uhanalaiset 1986
- Päivö Somerma: Perhosvaellukset kesällä 1986
- 16.09 Henry Holmberg: Lapin havainnot 1987
- 14.10 Makrotiedonantokokous (Christer Hublin)
- 11.11 Pertti Rassi: Luonnonsuojelulaki ja hyönteisharrastus
- Henrik Bruun: Houtskärin fauna -87
- Harry Krogerus: Lohjan fauna -87
- Osmo Peltonen: Mäntyharjun fauna -87
- Olli Marttila: Joutsenon fauna -87 talvehtimissäteittain käsiteltynä
- Ilpo Mannerkoski: Maa- ja metsätaloustuholaiset -87
- 09.12 Clas Naumann: "Burnet Moths (Zygaenidae) Something for Everybody"

Yhdeksän kuukausikokouksen keskimääräinen osanottajamäärä oli 77. Sääntömääräiset kevä- ja syyskokoukset pidettiin huhti- ja joulukuussa. Huh- tikuun ja marraskuun kokoukset olivat yhteiskokouksia Helsingin Hyönteistieteellisen yhdistyksen kanssa, jälkimmäinen lisäksi Suomen Hyönteistieteellisen Seuran kanssa.

Nuorisosaosto

Erillinen toimintakertomus.

Yhteistyö

Vilkas yhteistyö muiden hyönteistieteellisten seurojen kanssa on jatkunut entiseen tapaan. Hyviksi koettuja yhteistyömuotoja ovat olleet Notulae Entomologicaen toimittaminen, yhteiskokoukset ja hyönteiskartoitus. Ulkomaalaisia esitelmöitsijöitä on kutsuttu yhdessä muiden seurojen kanssa Suomeen. Uhanalaisten perhosten seurannasta on vuoden 1986 osalta toimitettu yhteenveto ympäristöministeriön selkärangattomien eliöiden suojelukomitealle, vuoden 1987 osalta yhteenveto on valmisteilla.

Muu toiminta

Kirjastokertomus liitteenä. Keräilytarvikkeiden välitystä jäsenille on jatkettu.

Helsingissä, 9. päivänä maaliskuuta 1988

Erkki Laasonen	Rauno Väisänen
Jari Kaitila	Erkki Franssila
Antti Aalto	Magnus Landtman
Pirkka Utrio	

Tiedotuksia jäsenistölle

Euroopan yökköskartoitus jatkuu

Euroopan yökköskartoitusprojekti on edennyt Tanskasta (M. Fibiger & P. Svendsen) tulleiden tietojen mukaan siihen pisteeseen, että on taas aika kerätä SPS:n jäseniltä levinneisyystietoja UTM-karttoja varten. Ensimmäinen koko Euroopan käsittävä osa valmistuu syksyn 1988 aikana (Suomen osalta tiedot julkaistu Baptriassa 8(2):25—30, 1983). Toisen osan teksti on parhaillaan valmistumassa ja tarvittavat kymmenen värikuvataulua on kuvattu jo huhtikuussa 1987 (katso Baptria 9(4):95—108, 1984).

Tällä kertaa on kartoitusvuorossa alaheimo Cuculliinae eli seuraavat Suomesta tavatut lajit:

Cucullia argentea
C. fraudatrix
C. absinthii
C. artemisiae
C. gnaphalii
C. lactucae
C. umbratica
C. lucifuga
C. asteris
C. lychnitis
Calophasia lunula
Brachylochia viminalis
Hillia iris
Sympistis funebris
S. heliophila
S. lapponica
S. zetterstedtii
Brachionycha nubeculosa

Dasypteria templi
Lithomoia solidaginis
Lithophane lamda
L. furcifera
L. consocia
L. hepatica (socia)
L. ornitopus
Xylena vetusta
X. exsoleta
A. oxyacanthae
Dichonia aprilina
Dryobotodes eremita
Blepharita amica
B. satura
Mniotype adusta
M. bathensis
Polymixis polymita
P. flavicincta
P. gemmea
Antitype chi
Ammoconia caecimacula
Eupsilia transversa
Conistra vaccinii
C. rubiginosa
C. rubiginea
C. erythrocephala
Agrochola nitida
A. helvola
A. litura
A. lota
A. macilenta
A. circellaris
Xanthia togata
X. icteritia
X. gilvago
X. citrago
X. aurago

Kartoissa tullaan kuten aiemminkin käyttämään eri symboleja vanhoille (ennen v. 1960) ja uusille löydöille (v. 1960 tai myöhemmin). Kustakin keräilypaikasta tarvitaan siis vain yksi vanha ja yksi uusi tieto: luonnontieteellinen maakunta, kunta, kylä tms., koordinaatit (10 × 10 km), päiväys ja kerääjä.

Uhanalaisiksi katsotuista lajeista *C. argentea*, *C. absinthii*, *S. zetterstedtii*, *L. ornitopus*, *C. erythrocephala* ja *A. nitida* otetaan tässä yhteydessä vastaan mielellään tarkempia esiintymispaikkoja koskevia havaintoja ja eri vuosina havaittuja yksilömääriä ym. *X. togatan* oliivinvihreää virescens muotoa koskevat havainnot pyydetään myös ilmoittamaan erikseen.

Nyt kerättävät Cuculliinae-tiedot pyydetään lähettämään mahdollisimman pian alla mainittuun osoitteeseen. Mikäli joku SPS:n jäsenistä olisi kiinnostunut ottamaan yökköskartoituksen Suomen tietojen kokoamisen hoitaakseen jatkossa, toivoisin pikaista yhteydenottoa.

Rauno Väisänen
 Eläinmuseo
 Hyönteisosasto
 P. Rautatiek. 13
 00100 Helsinki

SISÄLLYSLUETTELO

SIVU

Laasonen, Erkki M; Karvonen, Jaakko; Kyrki, Jorma; Peltonen, Erkki O: Phyllonorycter pastorellus (Zeller, 1846) Suomesta (Lepidoptera, Gracillariidae)	21
Tiedotuksia jäsenistölle	23
Vakkari, Pekka; Mikkola, Kauri: Melanismihavainnot 1983—1987	24
Tiedotuksia jäsenistölle	26
Krogerus, Harry: Fjärilsstudier i Lojo-Karislojo-området år 1987	27
Holmberg, Henry: Lapin suurperhoskesä 1987	29
Ahti, Kari: Katsaus kesän 1987 Lapin säähän	32
Huldén, Larry: Perhostiedot tietokoneelle — Fjärilsuppgifter på data	33
Somerma, Päivö: Sään yleispiirteitä ja ”suurperhosvaellukset” 1987	35
Mikkola, Kauri; Wettenhovi, Jorma: Elohopealamppu tarvitsee kupunsa	47
Tiedotuksia jäsenistölle	48
Hublin, Christer: Epirrhoe tartuensis (Möls, 1965) — kotimainen laji	49
Kunnianosoituksia Suomen Perhostutkijain seurassa	52
Suomalaisen perhostutkimuksen vuosipalkinto 1987 Olavi Sotavallalle	52
Peltonen, Osmo; Marttila, Olli; Nikki, Timo: Myöhäisiä lentoaikoja Etelä-Savon alueella vuonna 1987	53
Toimintakertomus seuran 33. toimintavuodelta 1987	55
Tiedotuksia jäsenistölle	56

Painoksen koko 920 lehteä.